

Husserl, Idee der Phänomenologie

Hendrik Adriaanse

◆ bytový seminář, česky | německy, vznik: 10. 1. 1988

◆ private seminar, Czech | German, origin: 10. 1. 1988

Husserl, Idee der Phänomenologie [1988]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1988-01-10 Adriaanse, H. Ch., Husserl – Idee der Phänomenologie (5)_s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: 10. 1., třetí pokračování.

Jiný hlas: Teda tou přednáškou. Stránka 36, už v tom německém máte poznamenáno po straně, to najdete, že jo. Po straně 36, pátá řádka až do konce, čili do 39. strany.

Jiný hlas: *Wir werden heute Abend einige Stücke lesen aus der zweiten, dritten und vierten Vorlesung.*

Jiný hlas: Budeme číst několik odstavců z druhé, třetí až čtvrté přednášky.

Jiný hlas: *Bei der zweiten Vorlesung nehmen wir das letzte Stück.*

Jiný hlas: Z té druhé přednášky ten závěr, poslední kousek.

Jiný hlas: *Und vielleicht ist es gut, wenn ich in einigen wenigen Sätzen zuerst einmal sage, was vorhergeht in dieser zweiten Vorlesung.*

Jiný hlas: V několika větách bych vám řekl, co předchází tomuto oddílu.

Jiný hlas: *In der zweiten Vorlesung wird ein Anfang gemacht mit dem Vollzug der Erkenntniskritik.*

Jiný hlas: V té druhé přednášce se začíná prováděním noetické kritiky.

Jiný hlas: *Und wird der absolut gewisse Boden gefunden, auf dem Erkenntnis gestellt werden kann.*

Jiný hlas: Je tu nalezena absolutně pevná půda, na které může ta noetika sama být založena.

Jiný hlas: *Hier folgt Husserl weitgehend Descartes.*

Jiný hlas: A tu sleduje Husserl v dosti značné míře Descarta.

Jiný hlas: *Es zeichnet sich dann eine Sphäre absoluter Gegebenheit ab, die als Anfang aller Erkenntnis gelten kann.*

Jiný hlas: Ukazuje se sféra absolutní danosti, která může být začátkem veškerého poznání.

Jiný hlas: *Ich weise hin auf den Satz, den Satz, der hervorgehoben gedruckt ist auf Seite 31, Zeile 11 und folgende: Jedes intellektive Erlebnis und jedes Erlebnis überhaupt, indem es vollzogen wird, kann zum Gegenstand eines reinen Schauens und Fassens gemacht werden, und in diesem Schauen ist es absolut gegeben.*

Jiný hlas: Je tu tato proložená věta na stránce 31, to je to, co předchází náš oddíl, strana 31, pátý řádek až 16. To je podtrženo. Co máte proloženo.

Jiný hlas: *Von Seite 32 an wird in dieser zweiten Vorlesung eine Wiederholung vorgenommen des vorherigen Gedankengangs.*

Jiný hlas: Na té stránce 32 potom dochází k opakování toho, co předcházelo.

Jiný hlas: *Aber auch, und das ist dann wichtig, eine Ergänzung.*

Jiný hlas: Ale také, a to je důležité, doplnění.

Jiný hlas: *Und in dieser Ergänzung wird namentlich auf das Problem des Gegensatzes zwischen Immanenz und Transzendenz eingegangen.*

Jiný hlas: V tomto doplňku dochází k rozboru problému imanence a transcendence.

Jiný hlas: *Es werden zwei Bedeutungen von Immanenz voneinander unterschieden.*

Jiný hlas: Rozlišují se dva významy imanence.

Jiný hlas: *Einmal Immanenz als das, was reell im Bewusstsein ist.*

Jiný hlas: Zprvče imanence jako to, co je reálně ve vědomí.

Jiný hlas: *Und zum andern Immanenz im Sinne, so wie er es in der dritten Vorlesung nennen wird, als intentionale Immanenz.*

Jiný hlas: A zadruhé to, co je potom ve třetí přednášce jako intencionální imanence.

Jiný hlas: *Und dann deutet Immanenz auf alles hin, was selbstgegeben ist.*

Jiný hlas: Pak poukazuje tato imanence druhá na všechno, co je sebedáno.

Jiný hlas: *Mit diesen beiden Bedeutungen von Immanenz korrespondieren zwei Bedeutungen von Transzendenz.*

Jiný hlas: Těmto dvěma významům imanence korespondují potom dva významy transcendence.

Jiný hlas: *In beiden Bedeutungen von Transzendenz bildet Transzendenz jedoch das eigentliche Problem für Erkenntnistheorie überhaupt.*

Jiný hlas: V obou těchto momentech *transcendence* tvoří vlastně problém pro teorii poznání, *transcendence* jako taková vůbec.

Jiný hlas: *Soweit zur Zusammenfassung des vorhergehenden Gedankengangs.*

Jiný hlas: To je shrnutí toho, co předcházelo v Husserlově myšlení.

Jiný hlas: *Wir sind nun etwa auf Seite 36 oben, wo wir die Lektüre anfangen.*

Jiný hlas: Jsme nahoře na straně 36, od pátého řádku začíná četba.

Jiný hlas: *Und hier bringt Husserl das Problem in eine neue Perspektive, das Problem der Erkenntnis, nämlich die Perspektive einer Unterscheidung zwischen dem Ob und dem Wie der Möglichkeit der Erkenntnis.*

Jiný hlas: Tady Husserl uvádí tento problém poznání do jiné perspektivy, to jest perspektivy zda a jak je možné poznání.

Jiný hlas: *Und er behauptet, und da übergehen diese Seiten, er behauptet, dass man sich nie damit begnügen kann zu sagen, dass Erkenntnis möglich ist, weil sie ja schon vorhanden ist.*

Jiný hlas: Tvrdí, že není možno se spokojit s pouhým konstatováním, že je možné poznání, protože poznání tu je.

Jiný hlas: *Die Frage bleibt ungelöst, wie Erkenntnis möglich ist.*

Jiný hlas: Zůstává nerozřešena otázka, jak dochází k poznání.

Jiný hlas: *Und diese Frage nach dem Wie ist die eigentlich philosophische Frage bezüglich der Möglichkeit der Erkenntnis.*

Jiný hlas: Tato otázka jak, to je vlastně ta nejvlastnější filosofická otázka.

Jiný hlas: *Weil man also nicht von dem Dass der Erkenntnis zum Wie fortschreiten kann und die Frage nach dem Wie als gelöst voraussetzen darf.*

Jiný hlas: Protože nelze od toho zjištění, že je poznání, přejít jednoduše k otázce jak, jako by tím už ta otázka jak byla vyřešena, že je poznání.

Jiný hlas: *Darum ist es nicht erlaubt, auf vorgegebene Erkenntnis zurückzugreifen.*

Jiný hlas: Proto není možné se odvolávat nebo sáhnout k tomu dosaženému poznání.

Jiný hlas: *Das ist nicht erlaubt am Anfang der Erkenntnistheorie, sondern es ist auch nicht erlaubt bei dem Fortgang.*

Jiný hlas: Není to možné ani na počátku teorie poznání a není to možné ani v jejím pokračování.

Jiný hlas: *Ich habe hier den Satz im Blick, den man unten auf Seite 36 findet, Zeile 33 und folgende.*

Jiný hlas: Mám na mysli větu na stránce 36 dole.

Jiný hlas: *Mir scheint, dass diese Unterscheidung, die Husserl hier macht zwischen Anfang der Erkenntnistheorie und Fortgang der Erkenntnistheorie es wert ist, hervorgehoben zu werden, weil sich dort ein Problem stellt, das in der Husserlschen Phänomenologie überhaupt...*

Jiný hlas: Mně se zdá, že toto rozlišení mezi začátkem a pokračováním noetiky stojí za zdůraznění, protože se tam klade problém v Husserlově fenomenologii vůbec... [nesrozumitelné]

Jiný hlas: *von großer Bedeutung ist, nämlich das Problem des Anfangs.*

Hejdánek: To jest vlastně problém počátku.

Jiný hlas: *Husserl ist immer um die Frage nach dem rechten Anfang bemüht gewesen.*

Hejdánek: Husserl se stále namáhal nebo usiloval o tu otázku pravého počátku, řešit otázku pravého počátku.

Jiný hlas: *Und er war tief davon überzeugt, dass wenn der Anfang nicht gefunden war, der Fortgang auch nicht stimmen konnte.*

Hejdánek: A byl hluboce přesvědčen o tom, že pokud nebyl dosažen nebo nalezen počátek, tak ten další postup nebo pokračování je problematické.

Jiný hlas: *Und so hat die Entwicklung seiner Phänomenologie sich eigentlich immer mehr gestaltet als*

eine Bewegung zum Anfang hin.

Hejdánek: A vývoj jeho *filosofie*, jeho fenomenologie se vlastně utvářel stále tak, že směřoval k počátku.

Jiný hlas: *Er war auf der Suche nach den Anfangsgründen aller Erkenntnis.*

Hejdánek: Stále hledal počáteční základy všeho poznání.

Jiný hlas: *Und er hat sich selber in seinen späten Jahren auch mal als einen richtigen Anfänger bezeichnet.*

Hejdánek: A označoval sám sebe i v pozdějších letech jako opravdového začátečníka.

Jiný hlas: *Er hat sogar mal die Hoffnung geäußert, dass wenn ihm das Lebensalter des Methusalem beschert sein würde, er vielleicht den richtigen Anfang der Philosophie gefunden haben würde.*

Hejdánek: Říkal, že pokud mu bude dopřán věk Metuzaléma, že snad najde pravý počátek, správný počátek *filosofie*.

Jiný hlas: *Methusalem ist bekanntlich 963 Jahre alt geworden.*

Hejdánek: Metuzalém se, jak známo, dožil 963 let.

Jiný hlas: 963. 963.

Hejdánek: 63?

Jiný hlas: 963.

Jiný hlas: 63.

Jiný hlas: 963, soweit ich weiß, ja. Aber es war also wirklich seine Hoffnung und seine Ambition, nicht mit der Philosophie fertig zu werden, sondern den richtigen Anfang damit zu machen.

Hejdánek: Byla to jeho naděje a ambice, jaksi nebýt hotov s *filosofií*, ale vskutku najít ten pravý počátek.

Jiný hlas: Gut. So viel anlässlich der Unterscheidung, die hier im Text auftritt.

Hejdánek: Potud tedy k té souvislosti rozlišení mezi počátkem a pokračováním v textu.

Jiný hlas: *Und das ist eigentlich nur eine ein Seitenweg, eine Seitenbemerkung. Wichtig für den Gedankengang ist, was Husserl oben auf Seite 37, Zeile 5 behauptet.*

Hejdánek: Odbočka. Důležité pro ten myšlenkový postup je to, co Husserl na straně 37, řádek 5 tvrdí.

Jiný hlas: *In Form einer Frage an seinen Gegner.*

Hejdánek: Ve formě otázky na protivníka.

Jiný hlas: *Wie gedenkt er von dem Dass auf das Wie zu kommen?*

Hejdánek: Jak se domnívá, že může přejít, dostat se z toho, že je poznáno, na to, jak je poznáno?

Jiný hlas: *Und die Antwort auf diese Frage soll natürlich sein, das wird ihm nie gelingen.*

Hejdánek: A odpověď na tuto otázku je: to se mu nikdy nemůže podařit.

Jiný hlas: *Und weil ihm, also dem Gegner Husserls, dies nie gelingen wird, deshalb ist all diese vorgegebene Erkenntnis, die dieser Gegner zu haben vermeint, nichts gültig.*

Hejdánek: A protože se mu to nemůže podařit, tak vlastně ta veškerá předem daná poznání, předcházející poznání vlastně nemají tu platnost.

Jiný hlas: *Unklar bleibt für diesen Gegner, der von dem Dass der Erkenntnis ausgehen will, ja der entscheidende Punkt, nämlich die Beziehung des Erkennens auf diese angeblich vorgegebene Erkenntnis.*

Hejdánek: Co zůstává utajeno tomuto protivníkovi, je to, že ten vztah mezi tím poznáním a těmi poznatky předcházejícími, to je... [nesrozumitelné]

Jiný hlas: *Unklar bleibt, um es in der Terminologie dieses Kontexts zu sagen, unklar bleibt die Beziehung auf Transzendenz.*

Hejdánek: Nejasný zůstává vztah k *transcendenci*. Vlastně nerozumí tomu vztahu k *transcendenci* toho, co je základem poznání nebo předmětem.

Jiný hlas: *Es handelt sich also nicht um Transzendentes als einfach Gegebenes, sondern um die Beziehung dazu, genauer um das Wesen dieser Beziehung.*

Hejdánek: Nejedná se ani tak jako o to *transcendentní* v té danosti, nýbrž o ten vztah nebo podstatu toho vztahu.

Jiný hlas: *Und erst wenn man diese Beziehung oder das Wesen dieser Beziehung anschaulich, intuitiv*

erfasst hat, erst dann begreift man, wie Erkenntnis möglich ist.

Hejdánek: A teprve když se tento vztah nebo podstata vlastně nabude intuitivně, nazřením, pak tedy vlastně...

Jiný hlas: *Erst dann begreift man, wie Erkenntnis möglich ist.*

Hejdánek: ...pochopíme, jak je poznání možné.

Jiný hlas: *Erst dann hat man also eine Antwort auf die Frage nach dem Wie.*

Hejdánek: Pak máme odpověď na otázku jak poznání.

Jiný hlas: *Nun, der Gegner Husserls, der also von einem von dem Dass einer Transzendenz ausgeht und sich die Beziehung zu dieser Transzendenz nicht klar machen kann, der setzt voraus, was er eben nicht voraussetzen darf.*

Hejdánek: Tedy ten protivník, který vychází z té *transcendence*, není mu jasno, není schopen si učinit jasno o tom vztahu mezi tím poznáním a tou *transcendencí*...

Jiný hlas: *Denn diese Beziehung selber kann nicht abermals etwas Transzendentes sein, so wie er Zeile 24, Seite 37 sagt.*

Hejdánek: Ten vztah k té *transcendenci* nemůže být něco *transcendentního*.

Jiný hlas: *Die Möglichkeit selbst gilt ihm eben als ein Transzendentes, als eine gewusste, aber nicht selbst gegebene, geschaute Möglichkeit.*

Hejdánek: On si nemůže jaksí nabýt jasno o té možnosti. Tato možnost sama mu platí jako něco *transcendentního*, jako něco, čeho si je vědom, ale není to dáno, není to nazřeno, není to jaksí intuitivně získaná možnost.

Jiný hlas: *Und weil die Beziehung zur Transzendenz für den Gegner, den Husserl hier widerlegen will, selber transzendent ist, darum widerlegt sich diese Position des Gegners von selber.*

Hejdánek: A tato pozice toho protivníka se rozkládá vlastně tím faktem, že ten vztah k té *transcendenci* je mu vlastně něčím samotným *transcendentním*.

Jiný hlas: *Wenn Einsicht, also wenn Einsicht, wenn Klarheit, so wie Husserl hier auch sagt, bezüglich dieser Beziehung oder dieses Wesens der Beziehung zwischen Erkennen und Transzendenz nicht da ist, da soll der Anspruch auf Gegebenheit aufgegeben werden.*

Hejdánek: Pokud není jasno o vztahu mezi poznáním a tou *transcendencí*, pak i toho nároku na danost *transcendence* se musíme vzdát, protože pak to není nic jiného než předsudek typu Davida Huma.

Jiný hlas: *Und dessen Name wird ja auch oben, Seite 38, Zeile 8, genannt. Und ihn hat Husserl bereits im Blick, wenn er unten auf Seite 37 von transzendenten Präsuppositionen spricht.*

Hejdánek: Jehož jméno je opět jmenováno na straně 38, řádka 8. A toho má vlastně Husserl na zřeteli, už když mluví o těch *transcendentních* presupozicích na straně 37.

Jiný hlas: *Die zweite Vorlesung schließt dann ab mit einem ausgearbeiteten Beispiel. Es ist das Beispiel eines Taubstummen oder eines Stummgeborenen, der nicht verstehen kann, wie – und hier kommt das wichtige Wort wie wieder zurück – wie Harmonie im Gebiete der Töne eigentlich möglich ist.*

Hejdánek: Ta druhá přednáška se potom končí vypracovaným příkladem. Je to příklad od narození hluchého [nesrozumitelné], neví, jak vlastně vzniká pomocí tónů harmonie.

Jiný hlas: *Jetzt ein kleiner Kommentar meinerseits bei diesem Beispiel. Es wird hier eine neue Dimension zu dem Gegensatz zwischen natürlichem und philosophischem Erkennen hinzugefügt. Das natürliche Erkennen ist ein Erkennen aus einem unanschaulichen Wissen und deshalb unbegründetem Wissen. Das philosophische Erkennen dagegen ist ein Erkennen aus anschaulicher Begegnung.*

Hejdánek: Malý komentář můj k tomu příkladu. Je tu přidána nová dimenze k tomu protikladu mezi přirozeným myšlenkovým postojem a filosofickým. To přirozené poznání je poznání nezdůvodněné, protože nespočívá na vhledu, na nazírání. Naopak to filosofické myšlení vzniká ze setkání, z nazírání. *Anschaulich*, ano, on říká ze setkání nazíraného, že rozumím? *Anschauen* je nazírat a *anschaulich* je názorný. No, já jsem řekl nazíraný. No, protože názorný, to nemůže být. Nazírající? Tak *anschauend* je nazírající a *anschaulich*... no, když řekne *anschaulich*, pak to není přece něco jiného než *anschauend*?

Jiný hlas: *Es wird ohne Zweifel einen subtilen Unterschied zwischen diesen beiden Wörtern geben. Anschaulich heißt so etwas wie anschaubar, will mir scheinen. Der Gegenstand ist anschaulich, aber auch das Erkennen ist anschaulich. Aber das nennt er doch auch anschauliches Erkennen. Du hast gesagt anschauliche Begegnung. Ich hab das also in dem Sinne, dass es eine Begegnung, in der man den Gegenstand anschaut, in der der Gegenstand Phänomen wird, nach der Reduktion.*

Hejdánek: Bude tam bezpochyby subtilní rozdíl mezi těmi dvěma slovy. *Anschaulich* znamená něco jako nazíratelný, ne? Zdá se mi. Ten předmět je nazíratelný, ale ten akt je nazírající. Ano, ale on to nazývá také nazírající poznání. Tak jsi řekl nazírající setkání. Já jsem to tedy v tom smyslu, že je to setkání, v němž ten předmět nazíráme, v němž ten fenomén... ano, po redukci. Tak se v tom shodujeme, že názorné tam nepatří.

Jiný hlas: *Und damit hängt zusammen ein Merkmal der Phänomenologie, das für die ganze Entwicklung der Phänomenologie charakteristisch geblieben ist, nämlich den Intuitionismus. Phänomenologie prätendiert intuitive Erkenntnis zu sein. Nun, wie soll man sich anhand des hier gegebenen Beispiels die Unterscheidung der beiden Erkenntnisarten etwas klarer machen? Mir kam eine bekannte Unterscheidung von Bertrand Russell in den Gedanken. Russell unterscheidet zwischen knowledge by acquaintance und knowledge by description.*

Hejdánek: S tím souvisí rys fenomenologie, který zůstal pro fenomenologii charakteristický, totiž intuicionismus. Fenomenologie pretenduje, že je intuitivním poznáním. Jak bychom si tedy na základě tohoto příkladu učinili jasnější ten rozdíl mezi těmi dvěma druhy poznání? Přišla mi na mysl ta známá distinkce Bertranda Russella. Russell rozlišuje mezi *knowledge by acquaintance* a *knowledge by description*. Tedy poznání na základě popisu a na základě setkání. *Acquaintance* je známost, seznámení. No, v tom, jo. Důvěrnost víceméně. To je zase jiný koncept.

Jiný hlas: *Und knowledge by description, das ist also diejenige Erkenntnis, die man hat, weil man über einen Gegenstand etwa etwas liest oder einen anderen davon reden hört, aber es nicht aus eigener Anschauung erfährt.*

Hejdánek: A to poznání na základě deskripce, to je poznání, které získáváme čtením nebo že někomu nasloucháme, informace o předmětu, ale není to poznání přímo ze seznámení, ze setkání.

Jiný hlas: *So eine Art Unterscheidung ist hier auch im Spiele, wobei natürlich dann bedacht werden soll, dass das Wort description hier irreführend sein könnte, denn Husserl nimmt ja für seine Phänomenologie ein deskriptives Verfahren in Anspruch.*

Hejdánek: Něco podobného je také zde, jenom je třeba mít na paměti, že by nás to slovo deskripce mohlo zavést. Protože Husserl se pro svou fenomenologii dovolává postupu deskriptivního.

Jiný hlas: *Also die Phänomenologie ist dem knowledge by acquaintance zu vergleichen, aber ist zugleich ein deskriptives Verfahren. Das könnte also das Missverständnis sein. Aber wenn wir davon einmal absehen, dann haben wir also diese Unterscheidung bei Russell, die etwa der Husserlschen Unterscheidung entspricht. Und nun kann man sich fragen, ob das stimmt. Ich habe da persönlich Zweifel dabei. Es scheint mir, dass Husserl mit diesem Beispiel von dem...*

Hejdánek: Fenomenologie je sice srovnatelná s poznáním v Russellovském smyslu ze seznámení, ale zároveň je popisem. To by mohlo být to nedorozumění. Ale odhlédneme-li od toho, pak v tom Russellově popisu máme něco podobného, co u Husserla. A teď se můžeme ptát, jestli to souhlasí. Já osobně o tom mám pochybnost. Zdá se mi, že Husserl s tím příkladem o tom...

Jiný hlas: *...von dem Taubstummen, der nichts weiß von dem Wie von Harmonien, etwas über die Phänomenologie suggeriert, was doch nicht ganz bewahrheitet werden kann.*

Hejdánek: hluchoněmém, který nic neví o tom, jak jsou založeny harmonie, že tady je sugerováno fenomenologii něco, co se nedá tak docela ospravedlnit nebo doložit.

Jiný hlas: *Anders gesagt, es wird suggeriert eine Taubheit der Wissenschaften und eine Feinhörigkeit der Phänomenologie, oder anders gesagt, es wird suggeriert eine Blindheit der Wissenschaften und eine Sehendheit der Phänomenologie, die man doch ein bisschen bezweifeln kann.*

Hejdánek: Jinak řečeno, je tu sugerována hluchota věd a jemnoslyšnost fenomenologie, nebo jinak řečeno, je tu sugerována slepota věd a vidoucnost fenomenologie, o čemž se dá tak trošku pochybovat.

Jiný hlas: *Husserl hat zwar sein ganzes Leben nach letzter Klarheit gesucht, aber dass er danach sein Leben lang hat suchen müssen, deutet darauf hin, dass er sie eigentlich nie gefunden hat. Diese letzte Klarheit, diese letzte Transparenz, die er von der Phänomenologie erwartete, ist eigentlich mehr ein Ideal geblieben, als eine Wirklichkeit geworden. Wenigstens meiner Meinung nach.*

Hejdánek: Husserl sice celý svůj život hledal tu poslední jasnost, ale to, že ji musel hledat celý život, to vlastně znamená, že ji nikdy nenašel. Ta poslední jasnost, transparentnost fenomenologie, kterou hledal celý život, tak spíš zůstala ideálem, než že by se stala skutečností. Přinejmenším podle mého názoru.

Jiný hlas: *Nun, das als Kommentar. Ich glaube, wir haben jetzt die wichtigsten Sachen aus der zweiten Vorlesung besprochen. Vielleicht noch eines auf Seite neununddreißig, dieser Ausdruck Metabasis eis allo genos, den man da findet.*

Hejdánek: Tak tolik jako komentář. Tak snad v podstatě máme všechno, jenom ještě jednu věc na stránce 39, to je ten předposlední odstavec, kde se mluví o *metabasis eis allo genos*.

Jiný hlas: *Das ist ein Ausdruck von Aristoteles, der den Übergang nach einer anderen logischen Gattung bedeutet. Nach einer anderen logischen Gattung oder einer anderen Kategorie, man könnte in der heutigen philosophischen Terminologie auch diese Metabasis als Category Mistake bezeichnen.*

Hejdánek: To je Aristotelův výraz, který popisuje přechod z jednoho do jiného logického řádu nebo kategorie. Také by se to v dnešní filosofické terminologii dalo označit jako *category mistake*. To znamená, tady to naráží na to, že se ten protivník nebo ti zástupci té objektivní vědy domnívají, že mohou od toho poznání k té transcendentní oblasti těch předmětů přejít jakoby nic, ta *metabasis eis allo genos*.

Jiný hlas: *Und diese Metabasis eis allo genos wird hier bezogen auf das transzendente Urteil oder ein Urteil in transzendierendem Sinn, so wie es auch gesagt wird. Das ist eben also dieser Category Mistake, das ist ein – das ist nicht nur so ein Irrtum, sondern sozusagen ein Grundirrtum. Da werden zwei verschiedene Gattungen miteinander vermischt.*

Hejdánek: A tato *metabasis eis allo genos* je zde vztažena na transcendentní soud nebo soud v transcendentujícím smyslu, jak se tam říká. To je právě tento kategoriální omyl. Není to jen tak nějaký omyl, nýbrž je to základní omyl. Jsou zaměněny dva různé rody.

Jiný hlas: *Und die erkenntnistheoretische Reduktion soll dieses – diesen Grundirrtum berichtigen, beseitigen.*

Hejdánek: Agnoseologická redukce, ta právě chce tento základní omyl odstranit.

Jiný hlas: *Es wird hier auch eine kurze Umschreibung der Reduktion, die als erkenntnistheoretische Reduktion bezeichnet wird, gegeben. Seite neununddreißig, Zeile zehn und folgende: Bei jeder erkenntnistheoretischen Untersuchung, sei es dieser oder jener Erkenntnistypus, ist die erkenntnistheoretische Reduktion zu vollziehen, das heißt, alle dabei mitspielenden Transzendenzen mit dem Index der Ausschaltung zu behaften, oder mit dem Index der Gleichgültigkeit, der erkenntnistheoretischen Nullität, mit einem Index, der da sagt: Die Existenz aller dieser Transzendenzen, ob ich sie glauben mag oder nicht, geht mich hier nichts an, hier ist nicht der Ort, darüber zu urteilen, das bleibt ganz aus dem Spiel.*

Hejdánek: Je zde podán také krátký popis té redukce na straně 39, v předposledním odstavci, řádka 10 a následující: „Při každémgnoseologickém zkoumání, ať jde o ten či onen typ poznání, je třeba provéstgnoseologickou redukci, to znamená opatřit všechny transcendence, které tu hrají roli, indexem vyřazení neboli indexem lhostejnosti,gnoseologické nulity, indexem, který říká: existence všech těchto transcendencí, ať už jim věřím, nebo ne, mě zde nezajímá, zde není místo o nich soudit, to zůstává zcela mimo hru.“ Tak tolik k tomu citátu z toho závěru předposledního odstavce.

Jiný hlas: *Das ist eine bekannte Formulierung, die oft zitiert wird, wenn eine Definition der phänomenologischen Reduktion gegeben wird.*

Hejdánek: To je velmi často citované místo, když má být podána definice principu redukce,

fenomenologické redukce.

Jiný hlas: *Und wird diese Reduktion, die hier also als eine erkenntnistheoretische bezeichnet wird, nicht vorgenommen, dann kommen all diese Grundirrtümer wie Psychologismus, Anthropologismus, Biologismus ins Spiel, von denen im letzten Absatz die Rede ist.*

Hejdánek: A jestliže tedy nedojde k této redukci, pak všechny ty základní omyly v teorii poznání jsou tady, to znamená psychologismus, antropologismus, biologismus, o čemž se mluví v tom posledním odstavci.

Jiný hlas: *Soviel zur zweiten Vorlesung. Die dritte Vorlesung, daraus nehmen wir ein Stück, das gleich darauf anschließt, Seite vierundvierzig lesen wir hier. Da handelt es sich also um den Vollzug dieser erkenntnistheoretischen Reduktion.*

Hejdánek: Tak tolik k té druhé přednášce. Z té třetí přednášky vybereme hned v řadě na straně 43 – 44 v tomto vydání. Tak tam se tedy jedná o to provedení té redukce.

Jiný hlas: *Und auch hier wird zuerst wieder gesagt, dass es um Ausschaltung von Transzendenzen geht, aber es wird auch festgestellt, dass wenn diese Ausschaltung vorgenommen wird, nicht alles verschwindet, sondern etwas übrig bleibt, und das sind die Cogitationes.*

Hejdánek: Zase je tu řečeno, že jde o vyřazení těch transcendencí, ale pak po provedení není vyřazeno všechno, nýbrž přece něco zůstává a to jsou cogitationes.

Jiný hlas: *Seite neun, Zeile – die gesamte Sphäre der Cogitationes haben wir ja gesichert. Das ist das Resultat der...*

Hejdánek: Strana 9 – celou sféru cogitationes jsme zajistili. To je výsledek té...

Jiný hlas: *Was heißt Cogitationes als Erlebnisse? Ja, wart mal, das ist hier noch nicht erläutert, wie das gemeint ist.*

Hejdánek: Co to znamená cogitationes jako prožitky? Zatím není osvětleno, jak je to míněno, prostě cogitationes.

Jiný hlas: *Aber um auf die Frage doch gleich zu antworten, denn sonst...*

Hejdánek: Ale aby na tu otázku hned odpověděl, protože jinak...

Jiný hlas: *...gerät man vielleicht ein bisschen in Verwirrung. Zunächst würde ich sagen, hat Husserl mit dem Terminus Cogitationes die Erkenntnisakte im Auge, also tatsächlich die intentionalen Erlebnisse.*

Hejdánek: se člověk dostane snad do jistých zmatků. Především měl zřejmě na mysli Husserl s tím termínem cogitationes poznávací akty, nebo prožitky, intencionální.

Jiný hlas: *Späterhin wird sich herausstellen, dass in diesen Cogitationes auch die Cogitata irgendwie impliziert sind.*

Hejdánek: Ale později se ukáže, že v těchto cogitationes jsou v nějakém smyslu také zahrnuta i cogitata.

Jiný hlas: *Aber das wird hier noch nicht ausgesprochen.*

Hejdánek: Ale to zde ještě není vysloveno.

Jiný hlas: *Das ist die Lösung des Problems, die Husserl hier sozusagen noch in der Hinterhand hält.*

Hejdánek: To má ještě v rukávu.

Jiný hlas: *Und so muss auch meiner Meinung nach das Wort Erkenntnis, das in Zeile 15 begegnet, gedeutet werden. Auch als Erkenntnisakt.*

Hejdánek: A tak musí být také vyloženo i to slovo poznání v řádce 15, jakožto poznávací akt.

Jiný hlas: *Dass dieser, das Erkenntnis auch eine gegenständliche Seite hat, die darin beschlossen liegt, das ist schon so, aber das wird erst späterhin ausgeführt.*

Hejdánek: Sice se v tom poznávacím aktu už nějak zahrnut i ten předmět, ale tady se o tom [nesrozumitelné], to bude později.

Jiný hlas: *Nun, was wir dann so übrig behalten, wenn wir die Reduktion vollzogen haben, also die Sphäre der Cogitationes, das sind auch die Phänomene.*

Hejdánek: Tak tedy, co nám zbude po té redukci, když jsme ji provedli, to jsou cogitationes neboli fenomény.

Jiný hlas: *Dieses Wort Phänomen finden wir in Zeile 19.*

Hejdánek: V 19. řádku na fenomén narážíme.

Jiný hlas: *Also Phänomen – und das ist wichtig zu wissen, denn wir reden ja von Phänomenologie – Phänomene bekommt man dann, wenn man eine erkenntnistheoretische Reduktion vollzogen hat.*

Hejdánek: Fenomény, to je důležité, protože vlastně mluvíme o fenomenologii, získáme tak, poté, co jsme provedli tu poznatkově teoretickou redukci.

Jiný hlas: *Das ist eine sehr viel zugespitztere Bedeutung des Wortes Phänomen als im normalen Sprachgebrauch.*

Hejdánek: To je samozřejmě daleko vyostřenější pojetí fenoménu než v normálním jazykovém úzu.

Jiný hlas: *Im normalen Sprachgebrauch ist Phänomen äquivalent mit Erscheinung.*

Hejdánek: V tom normálním, normální řeči je vlastně fenomén ekvivalentem jevu.

Jiný hlas: *Jedes, was mir so erscheint, könnte ich im normalen Sprachgebrauch also Phänomen nennen.*

Hejdánek: Všecko, co se mi tak jeví, ukazuje, můžu nazvat fenoménem.

Jiný hlas: *Und man kann sogar im normalen Sprachgebrauch noch viel mehr ein Phänomen nennen. Ich weiß nicht, wie das im Tschechischen ist, aber in meiner Sprache ist es so, dass wenn man etwas Unerwartetes oder Außerordentliches begegnet, kann man sagen: Das war ein Phänomen, oder der Kerl, das war ein Phänomen. Also ein ganz großer Fußballspieler zum Beispiel kann man Phänomen nennen.*

Hejdánek: Tak to nemusím ani možná překládat, že to jste pochopili, že tedy vlastně dokonce v němčině to jde tak daleko, že to fenomén nebo fenomenální se dá hovořit pro nějakou mimořádnou schopnost, třeba o fotbalovém hráči: To je fenomén, že?

Jiný hlas: *In Tschechisch ist das wohl auch so.*

Hejdánek: V češtině je to taky tak.

Jiný hlas: *Aber bei Husserl hat man also einen viel mehr eingeschränkten und technischen Sprachgebrauch.*

Hejdánek: Ale u Husserla je to použití daleko sevřenější a techničtější.

Jiný hlas: *Nun kommt auf Seite 43 im zweiten Absatz eine wichtige Unterscheidung.*

Hejdánek: A v druhém odstavci na stránce 43 dochází k důležitému rozlišení.

Jiný hlas: *Und Husserl sagt dabei, dass er diese Unterscheidung zum ersten Mal in concreto studieren will.*

Hejdánek: A říká v této spojitosti, že by chtěl tento rozdíl studovat *in concreto*.

Jiný hlas: *Es ist also eine Neuigkeit, die er hier bringt.*

Hejdánek: Tedy jakási novinka.

Jiný hlas: *Worum handelt es sich?*

Hejdánek: O co se jedná?

Jiný hlas: *Man darf die erkenntnistheoretische Reduktion nicht psychologisch verstehen und deuten.*

Hejdánek: Nesmíme tu redukci chápat psychologicky a vyložit ji tak.

Jiný hlas: *Man darf mit anderen Worten die Sphäre der Cogitationes nicht in ein reales Ich hineinverlegen.*

Hejdánek: Nesmíme prostě ty *cogitationes* přeložit nebo vložit do nějakého reálného vědomí já.

Jiný hlas: *Dieses Ich ist ja ein Teil der Welt.*

Hejdánek: Toto já je přece částí světa.

Jiný hlas: *Und wenn man die Sphäre der Cogitationes als ein Teil dieses Ich verstünde...*

Hejdánek: kdybychom rozuměli *cogitationes* jako částí tohoto já...

Jiný hlas: *...so hätte man diese Sphäre auch in die Realität der Welt hineinversetzt.*

Hejdánek: tak bychom vlastně přesadili tuto sféru do reality světa.

Jiný hlas: *Und dann wäre der ganze Gewinn der erkenntnistheoretischen Reduktion wieder rückgängig gemacht.*

Hejdánek: A pak by zase vlastně veškerý zisk té poznatkově teoretické redukce byl obrácen vniveč.

Jiný hlas: *Man muss mithin unterscheiden zwischen Cogitatio und Sum cogitans.*

Hejdánek: Musíme rozlišovat mezi *cogitatio* a *sum cogitans*.

Jiný hlas: *So wie er es Zeile 28 sagt.*

Hejdánek: Jak to na řádce 28 říká.

Jiný hlas: *Das wird weiter ausgeführt noch auf Seite 44.*

Hejdánek: To se dál rozvádí ještě na stránce 44.

Jiný hlas: *Und da finde ich interessant, že Husserl nicht nur von einer Beziehung der Cogitationes zu meinem Ich redet, sondern dieses Ich auch mit dem Begriff der Zeit in Verbindung bringt.*

Hejdánek: A tady je zajímavé, že Husserl vztahuje *cogitationes* nejenom k tomu já, ale že tu zavádí i moment objektivního času.

Jiný hlas: *Zeile 5. Das Ich ist nicht nur in einem objektiven Raum, sondern auch in einer objektiven Zeit.*

Hejdánek: Já není jenom v objektivním prostoru, nýbrž také v objektivním čase.

Jiný hlas: *Es ist meines Wissens hier eines der ersten Male, dass Husserl den Zeitbegriff überhaupt gebraucht.*

Hejdánek: Zde je to po prvé, kdy začne Husserl používat pojem času.

Jiný hlas: *Später ist für Husserls Phänomenologie das Problem der Zeitkonstitution eines der wichtigsten geworden.*

Hejdánek: Později se stal pro Husserla ve fenomenologii ten problém konstituce času jedním z nejdůležitějších.

Jiný hlas: *Und man kann sich eigentlich Konstitutionsprobleme beim späteren Husserl gar nicht gut denken, ohne dass von vornherein die Dimension der Zeit mitbedacht wird.*

Hejdánek: A není možno vlastně ty veškeré problémy konstituce u pozdějšího Husserla porozumět jim bez toho, aniž bychom od počátku vlastně si uvědomili ten problém té časové stránky věci.

Jiný hlas: *Bei dem frühen Husserl dagegen spielt das Problem der Zeit kaum eine Rolle.*

Hejdánek: Kdežto u raného Husserla nehraje ta otázka času prakticky žádnou roli.

Jiný hlas: *Er ist sich allmählich erst dieser Problematik bewusst geworden.*

Hejdánek: Postupně si uvědomil tuto problematiku.

Jiný hlas: *Und wie gesagt, hier finden...*

--- (1988-01-10 Adriaanse, H. Ch., Husserl - Idee der Phänomenologie (5)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Tyto přednášky k těm základním problémům fenomenologie, kde skutečně tedy to, aspoň jak je to doloženo v tomto základním cyklu o fenomenologii, tak v něm ty hlavní věci byly už předem připraveny.

Jiný hlas: Die sind bereits aus dem Jahre 1905.

Jiný hlas: Ty už jsou z roku 1905.

Jiný hlas: Das glaube ich nicht.

Jiný hlas: To si nemyslím.

Jiný hlas: Nein, die sind etwas später. Die sind, wenn ich es gut in Erinnerung habe, die sind aus dem Jahre 1909.

Jiný hlas: Ne, ty jsou asi o něco později, myslím, že jsou z roku 1909.

Jiný hlas: Und die ersten Andeutungen, soweit ich es gut in Erinnerung habe, also die ersten Gedanken hat Husserl sich gebildet etwa ab 1905.

Jiný hlas: Ty první náznaky, myšlenky o čase si Husserl vytvořil už od roku 1905.

Jiný hlas: Gut, aber das müsste man mal nachsehen im zehnten Band der *Husserliana*, da wird das alles im Vorwort genauestens dargetan.

Jiný hlas: Dobře, to by se muselo vidět v desátém svazku *Husserliany*, tam je to v úvodu přesně vyloženo.

Jiný hlas: Sonst könnten wir gleich entscheiden, wer Recht hat.

Jiný hlas: Jinak bychom se hned mohli rozhodnout, kdo má pravdu.

Jiný hlas: Aber jedenfalls in den *Logische Untersuchungen* zum Beispiel fehlt eigentlich die ganze Problematik noch.

Jiný hlas: V *Logických zkoumáních* kupříkladu ta problematika ještě chybí.

Jiný hlas: Und erst im Jahre später ist Husserl sich offenbar schon des Problems bewusst geworden.

Jiný hlas: Až o mnoho let později si Husserl uvědomil ten problém.

Jiný hlas: Ich weise noch auf einen anderen Terminus hin, der in diesem Kontext wichtig ist, nämlich den Terminus *Apperzeption*.

Jiný hlas: Ještě bych chtěl poukázat na jiný termín, který je v tomto kontextu velmi důležitý, totiž *apercepce*.

Jiný hlas: Man findet ihn Zeile 6 und 7 zum Beispiel.

Jiný hlas: Najdeme jej na řádce 6 a 7 na straně 44.

Jiný hlas: *Apperzeption* kann man unterscheiden von *Perzeption*.

Jiný hlas: *Apercepce* je možno rozlišovat od *percepce*.

Jiný hlas: *Perzeption* heißt Wahrnehmung, *Apperzeption* das, was im Wahrnehmen dabei wahrgenommen wird, sozusagen.

Jiný hlas: *Percepce* je vlastně vnímání, *apercepce* je to, co se ještě vedle toho vjemu při vnímání spoluvnímá.

Jiný hlas: Also um noch einmal wieder auf das Beispiel der Tasse zurückzukommen: Ich perzipiere die Vorderseite und apperzipiere die anderen Seiten hinzu.

Jiný hlas: Takže ještě k tomu příkladu s šálkem: Já vnímám přední stranu šálku a apercipuji ty ostatní strany.

Jiný hlas: Und aufgrund dieser Perzeption plus Apperzeption sage ich: Tasse.

Jiný hlas: A na základě obojího, *apercepce* i *percepce*, říkám: šálek.

Jiný hlas: Nun ist diese *Apperzeption* eine gefährliche, eine riskante Sache.

Jiný hlas: Ale sama o sobě ta *apercepce* je nebezpečná, riskantní záležitost.

Jiný hlas: Man geht dabei über die eigentliche Wahrnehmung hinaus.

Jiný hlas: Vlastně tím překračujeme ten konkrétní vjem.

Jiný hlas: *Apperzeption* bezieht sich also auf Transzendentes.

Jiný hlas: *Apercepce* se vlastně vztahuje k tomu, co je transcendentní.

Jiný hlas: *Apperzeptionen* sollten mithin der Reduktion anheimfallen.

Jiný hlas: Vlastně ty *apercepce* by měly padnout za oběť redukci.

Jiný hlas: Wenn ich nun die *Cogitationes* in meinem Ich apperzipiere...

Jiný hlas: Když tedy já teď ty *cogitationes* v mém já apercipuji...

Jiný hlas: So lege ich den *Cogitationes* etwas bei, so füge ich ihnen etwas hinzu, das eigentlich Transzendentes ist und mithin reduziert werden muss.

Jiný hlas: Tak něco připojuji k těm *cogitationes*, něco k nim přidávám, co je vlastně transcendentní, a vlastně tím by to mělo být redukováno.

Jiný hlas: Und das ist was Husserl hier also auch behauptet.

Jiný hlas: A to je to, co Husserl zde tvrdí.

Jiný hlas: Alle Apperzeptionen sollen also reduziert werden, bis man die reinen Perzeptionen übrigbehält.

Jiný hlas: Veškeré *apercepce* mají být redukovány, až zbudou čisté *percepce*.

Jiný hlas: Und so kommen wir noch einmal zurück auf den Punkt, den wir soeben schon berührt, nämlich Husserls Anspruch, dass Phänomenologie eine völlig anschauliche Wissenschaft ist.

Jiný hlas: A tak se vracíme k tomu, čeho jsme se už dotkli, že totiž fenomenologie je čistě názorná věda.

Jiný hlas: Hier in diesem Kontext haben wir es mit der sogenannten psychologischen Apperzeption zu tun.

Jiný hlas: Zde v tomto kontextu máme co do činění s psychologickým apercipováním.

Jiný hlas: Das ist also die Apperzeption der *Cogitationes* als zu einem Ich oder zu einem Leib oder zu einem realen Ding der Welt seienden Wesen gehörig.

Jiný hlas: A to je tedy *apercepce* mých *cogitationes* jako k mému já nebo k tělu, nebo k nějaké reálné věci ve světě.

Jiný hlas: Wenn nun die Apperzeptionen reduziert werden, behält man Phänomene übrig.

Jiný hlas: Jestliže jsou tedy ty *apercepce* redukovány, pak zbydou fenomény jakožto objekty.

Jiný hlas: Und so kann Husserl dann im zweiten Absatz auf Seite 44 den Terminus phänomenologische Reduktion introzieren.

Jiný hlas: A tak potom Husserl v druhém odstavci na straně 44 může uvést fenomenologickou redukci.

Jiný hlas: Das ist also eine neue Charakteristik dessen, was er früher als erkenntnistheoretische Reduktion bezeichnet hatte.

Jiný hlas: To je tedy nová charakteristika toho, co předtím nazýval gnoseologickou redukcí. Teď tedy fenomenologickou.

Jiný hlas: Aber es ist eine mehr zugespitzte Bezeichnung.

Jiný hlas: Je to ostřejší označení.

Jiný hlas: Der Titel phänomenologische Reduktion besagt auch etwas über den intuitiven Gehalt dessen, was das Ergebnis dieser Reduktion ist.

Jiný hlas: Ten název fenomenologická redukce vypovídá totiž něco o tom intuitivním obsahu toho, co se touto fenomenologickou redukcí získá. Vypovídá něco o tom intuitivním obsahu toho, co se získá.

Jiný hlas: Ja, also an und für sich könnte der Terminus erkenntnistheoretische Reduktion auch in kantischer Weise verstanden werden.

Jiný hlas: Protože totiž sám o sobě by ten název gnoseologická redukce mohl být pochopen v kantovském smyslu.

Jiný hlas: Und Husserls immerwährende Kontroverse mit Kant ist, dass Kant keine anschauliche Klarheit in seiner Erkenntnistheorie erreicht hat.

Jiný hlas: Tou stálou kontroverzí Husserla s Kantem je, že on vlastně ve své teorii poznání nenabyl té čisté názorné jasnosti.

Jiný hlas: Kant war ein Deduktivist, sozusagen, und Husserl ist ein Intuitionist oder Intuitivist, oder wie soll man das sagen.

Jiný hlas: Kant byl deduktivista, zatímco Husserl byl intuicionista.

Jiný hlas: Wenn man auf diese Weise, wie auf Seite 43 und 44 erklärt, die Phänomene von den psychischen Erlebnissen unterscheidet...

Jiný hlas: Jestliže se tedy tak, jak je to doloženo na straně 43 a 44, odliší fenomény od psychických prožitků...

Jiný hlas: Bedeutet das nicht, dass es nicht eine Entsprechung zwischen beiden geben könnte.

Jiný hlas: To neznamená, že by nemohla být mezi nimi jakási analogie. Es gibt tatsächlich eine solche Entsprechung, wie Husserl oben auf Seite 45 ausspricht.

Jiný hlas: Ona existuje skutečně taková analogie, jak o tom mluví na straně 45. Wir haben also sozusagen zwei Ebenen. Wir haben die Ebene der natürlichen Erkenntnisse inklusive der Psychologie...

Jiný hlas: Máme takříkajíc dvě roviny. Máme rovinu přirozených poznatků včetně psychologie, inklusivně psychologie. Und wir haben die Ebene der phänomenologischen oder transzendentalen Erkenntnisse...

Jiný hlas: A máme rovinu fenomenologických nebo transcendentálních poznatků. Und es gibt Husserl zufolge zwischen den Teilen auf beiden Ebenen jeweils eine Entsprechung...

Jiný hlas: A mezi těmi, podle Husserla, existuje analogie mezi těmi částmi...

Jiný hlas: ...oder zwischen allen Punkten in beiden Ebenen gibt es eine eins-zu-eins Entsprechung. Jedes, wie er hier sagt, jedes psychische Erlebnis kann transzendental gewendet werden, kann also mit anderer Terminologie phänomenologisch verstanden werden, und umgekehrt kann jedes Phänomen psychologisch realisiert werden, das heißt in eine reale Welt hineingestellt werden.

Jiný hlas: Každý psychický prožitek může být použit transcendentálně, může být pochopen, porozuměn fenomenologicky. A obráceně každý fenomen může být psychologicky realizován, to znamená postaven do reálného světa.

Jiný hlas: So ist die transzendente Phänomenologie Husserl zufolge von entscheidender Bedeutung für

die Psychologie. Nur hat die Psychologie das bisher noch nie bewusst gemacht. Trotz dieser Entsprechung ist es jedoch, gibt es hier jedoch einen Unterschied, den Husserl nicht müde wird, immer wieder zu betonen. Er spricht von einem abgründigen Unterschied zwischen transzendentaler Phänomenologie und Psychologie.

Jiný hlas: A podle Husserla je tedy transcendentální fenomenologie neobyčejně významná pro psychologii. Jenomže psychologie to doposud vědomě nevzala na vědomí. Zároveň je tu ovšem i přes tuto analogii rozdíl, a ten Husserl neustále zdůrazňuje, že je to vlastně propastný rozdíl mezi psychologií a transcendentální fenomenologií.

Jiný hlas: Und der Unterschied liegt also darin, dass die Phänomenologie als einzige einen letzten Grund erreicht hat, eine letzte anschauliche Klarheit erreicht hat. In der transzendentalen Phänomenologie wird mit absoluten Gegebenheiten gearbeitet.

Jiný hlas: A ten rozdíl spočívá v tom, že fenomenologie je ta jediná, která našla ten poslední základ, tu jasnost toho názoru. V té transcendentální fenomenologii se pracuje s absolutními danostmi. Wir kommen beim zweiten Absatz auf Seite 45, in dem Husserl dartut, dass diese absolute Gegebenheit nichts über Sein oder Nichtsein der Wirklichkeit prejudiziert. So kann man das Wort absolut auch verstehen. Absolut heißt eigentlich losgelöst von.

Jiný hlas: Teď budeme u odstavce na straně 45, totiž že tato absolutní danost nic neprejudikuje o bytí nebo nebytí skutečnosti. A tak je možno tomu slovu absolutní rozumět tak. Absolutně, to je vlastně osvobozeně, nezávisle, odděleně.

Jiný hlas: Und absolut gegeben ist das, was in keiner Beziehung zum Sein oder Nichtsein der Welt steht, was also völlig von der Welt losgelöst, *absolutum* ist. Wenn man die Sphäre der *cogitationes* so in sich betrachtet, befindet man sich auf der Schwelle der Phänomenologie als einer philosophischen Disziplin.

Jiný hlas: Absolutní je tedy v tom smyslu, že nestojí v žádném vztahu k tomu bytí nebo nebytí světa. Co je tedy naprosto odděleno od světa. Jestliže tu oblast *cogitationes* takto samu o sobě pozorujeme nebo o ní uvažujeme, ocitáme se na prahu fenomenologie jako filosofické disciplíny. Und so kann Husserl Zeile 24 den berühmten Satz aussprechen: Und so werfen wir schon Anker an der Küste der Phänomenologie.

Jiný hlas: Husserl pak v té slavné větě, kterou tam vypisuje: tak vlastně vrháme kotvu na pobřeží fenomenologie. Das Schiff liegt vor der Küste, sozusagen. Und jetzt kommt es darauf an, dass die Mannschaft an das neue Land, an Land geht und das Land für sich in Besitz nimmt, erobert.

Jiný hlas: Loď je před pobřežím, u pobřeží. A teď jde o to, aby ta posádka vystoupila z lodi na pevninu a tu pevninu si přivlastnila, dobyla. Und dieses Bild gebraucht Husserl tatsächlich auch unten an der Seite 45. Es handelt sich darum, in dem neuen Land Fuß zu fassen und nicht an der Küste zu scheitern.

Jiný hlas: A Husserl tam dole na straně 45 v tom obraze pokračuje. Jde o to, abychom v té nové zemi zapustili pevnou nohu, se uchytili na té zemi, a nikoliv abychom na tom pobřežních skalách ztroskotali. Denn diese Küste des Landes der Phänomenologie, des erwünschten Landes sozusagen, ist eine gefährliche Küste mit Klippen.

Jiný hlas: Protože to pobřeží fenomenologie, té nové krajiny, je nebezpečné, má své srázy. Um diese Landung gelingen zu lassen, sind neue Überlegungen vonnöten. Und diese neue Überlegungen gehen dahin, dass noch einmal auf den Begriff der *cogitatio* und der Erkenntnis reflektiert wird.

Jiný hlas: A k tomu jsou tedy nutné nové úvahy, jestliže to přistání má být úspěšné. Ty nové úvahy jdou směrem k tomu, že je znovu reflektováno na pojmy *cogitatio* a poznání. Und diesmal wird die Erkenntnis nicht nur als intentional...

Jiný hlas: A tentokrát poznání nebude bráno jenom jako intencionální...

Jiný hlas: akt, nýbrž jako to, *das habe ich sachlich nicht verstanden. Diesmal die Erkenntnis nicht als intentional... die Erkenntnis war bisher, und ich erinnere an Seite 43, wo wir das besprochen haben, nur als Akt verstanden.*

Jiný hlas: Až dosud tedy to poznání bylo chápáno v podstatě jako poznávací akt.

Jiný hlas: *Und jetzt wird mitbedacht im Begriff der Erkenntnis, dass dieser Akt sich auf Gegenständliches*

bezieht.

Jiný hlas: A teď je dál jaksi spolumyšleno v tom aktu poznání, že se vztahuje na to, co je předmětné.

Jiný hlas: *Und ich weise nun hin auf die sehr vorsichtige, ich möchte fast sagen, zauderhafte Formulierung, die Husserl hier wählt in den Zeilen 25 und folgende.*

Jiný hlas: Chtěl bych upozornit na tu, v těch na řádku 25 a dále, velice obezřetně formuluje Husserl.

Jiný hlas: *Er sagt da, das Sein der Gegenständlichkeit, auf die sie sich, sofern sie transzendent ist, bezieht, ist mir nicht gegeben.*

Jiný hlas: To bytí předmětnosti, na kterou se zřejmě ta Erkenntnis, pokud se transcendentně vztahuje, není mi dáno. To rozumí se *das Sein*, pardon, taky tak.

Jiný hlas: *Ja, das Sein ist mir nicht gegeben. Das Sein der Gegenständlichkeit ist mir nicht gegeben, andererseits hat diese Beziehung auf Transzendentes doch etwas im reinen Phänomen Fassbares.*

Jiný hlas: To bytí předmětnosti není mi dáno. Na druhé straně ten vztah k transcendentnímu má přece jenom něco, co je uchopitelné v čistém fenoménu.

Jiný hlas: *Also zum Phänomen gehört das Sich-auf-Transzendentes-Beziehen, wie er Seite Zeile 32 sagt.*

Jiný hlas: Máte tam na 32. řádku vlastně řečeno, že v tom čistém fenoménu je přece něco, co je zaměřeno na transcendentno.

Jiný hlas: *Das Sich-auf-Transzendentes-Beziehen ist doch ein innerer Charakter des Phänomens.*

Jiný hlas: Jest to přece jen vnitřní charakter fenoménu být stažen na transcendentno.

Jiný hlas: *Wenn ich an das Bild, das wir eben oben erinnern darf, man spürt hier, wie Husserl zwischen den Klippen hindurchzulavieren versucht.*

Jiný hlas: Vidíme tady, jak se pokouší mezi těmi útesy a srázy lavírovat Husserl.

Jiný hlas: *Im Phänomen liegt die Beziehung auf Transzendentes, das Transzendente selbst, die Gegenständlichkeit ist nicht gegeben, aber die Beziehung darauf ist doch irgendwie gegeben.*

Jiný hlas: Tedy předmětnost, transcendentno není v tom fenoménu dáno, ale je v něm dán ten vztah k zaměřenosti.

Jiný hlas: *Und das scheint mir wichtig zu betonen, nicht weil es sich hier bereits um ein Ergebnis von Husserls Gedankengang handelt.*

Jiný hlas: To se zdá důležité podtrhnout, ne že by tu šlo už o výsledek myšlenkového sledu Husserlova.

Jiný hlas: *Das Ergebnis wird erst in der fünften Vorlesung dargeboten, aber was hier geschieht, ist eine Art Zwischenschritt, dank dessen die Immanenz aufgeschlossen wird.*

Jiný hlas: Ten výsledek bude nabídnut až teprve v páté přednášce, ale co se tu děje, je jakýsi druh mezikroku, díky jemuž je otevírána se imanence.

Jiný hlas: *So dass die Gegebenheit sich nicht, so dass der Maßstab für das, was gegeben ist, sich nicht auf das Reelle zu beschränken braucht.*

Jiný hlas: Je totiž to měřítko toho, co je dáno, se nemusí omezovat na to reálné.

Jiný hlas: *Im reinen Phänomen liegt schon das, was über das reine Phänomen hinausgeht.*

Jiný hlas: V čistém fenoménu už je něco, co vlastně přesahuje ten čistý fenomén.

Jiný hlas: *Und damit eröffnet sich eine andere Auffassung von Phänomenologie, als die Husserl anfangs entfaltet hatte.*

Jiný hlas: Tím se otevírá jiné pojetí fenomenologie, než které rozvíjel Husserl na počátku.

Jiný hlas: *Zum reinen Phänomen gehört offensichtlich der Sinn, um den Ausdruck, die auf Seite 46 unten gebraucht wird, hervorzuheben.*

Jiný hlas: K tomu vnitřnímu charakteru fenoménu, k čistému fenoménu patří zřejmě smysl, o kterém hovoří na té stránce 46 dole.

Jiný hlas: *Phänomenologie beschränkt sich nicht auf das reell immanente und in dem Sinne Gegebene, sondern zum Phänomen gehört der gemeinte Sinn.*

Jiný hlas: Fenomenologie se neomezuje na to reálně dané v imanenci, nýbrž k fenoménu patří také ten míněný smysl.

Jiný hlas: *Und das bedeutet, nun, was bedeutet das? Nun, das bedeutet, dass Phänomenologie eine Wissenschaft ist, die nicht na fix und fertige Gegebenheiten abzielt, sondern auf ein Universum von Sinn, von Bedeutungen oder Intentionen.*

Jiný hlas: A to znamená, co to znamená? To znamená, že fenomenologie je věda, která není zacílena na fixované a hotové danosti, nýbrž na universum smyslu, universum významů anebo intencí.

Jiný hlas: *Phänomenologie kann darum inskünftig auch sich als eine hermeneutische Philosophie entwickeln, indem es auf Sinnesexplikation, Sinnesauslegung, Sinnesinterpretation ankommt.*

Jiný hlas: Proto se také fenomenologie může rozvinout jako hermeneutická disciplína, poněvadž dochází také k výkladu smyslu a k interpretaci.

Jiný hlas: *Und das ist der Weg, der zum Beispiel Paul Ricoeur in der Phänomenologie gegangen ist.*

Jiný hlas: A to je cesta, kterou šel například Paul Ricoeur.

Jiný hlas: *Die Fortsetzung, die Ricoeur von der Husserlschen Phänomenologie genommen hat, ist eben in Richtung einer Hermeneutik.*

Jiný hlas: To pokračování u Ricoeura od Husserlovy fenomenologie je v tom směru hermeneutiky.

Jiný hlas: *In der es nicht mehr auf Gegebenheiten, sondern auf Sinninterpretation.*

Jiný hlas: V níž už nejde o danosti, nýbrž o interpretaci smyslu.

Jiný hlas: *Und das sind weite Perspektiven, die ich hier skizziere, die sich bei Husserl selber noch nicht so hervortun.*

Jiný hlas: To jsou ovšem další perspektivy, které zde skicuji, které se ještě tak neotevrají u Husserla samotného.

Jiný hlas: *Husserls Begriff von Sinn, so wie Sie ihn in diesem Kontext finden, ist sehr viel bescheidener sozusagen.*

Jiný hlas: Husserlův pojem smyslu v tomto kontextu je mnohem skromnější, řekněme, ale přesto, pokud se nemýlím, tvoří už jádro tohoto pozdějšího vývoje. Tady nechám stranou ten zbytek té třetí přednášky. Na stránkách, které nebudeme číst, se ještě ukáže, že tu je podniknuto rozšíření té sféry fenomenologie, a to takovým způsobem, že jsou vlastně do té sféry zahrnovány i obecnosti.

Jiný hlas: *Also, in der Phänomenologie handelt es sich nicht und kann es sich nicht handeln nur um „dies da“, „das da“, tode ti, um mit Aristoteles zu reden, es müssen diese Partikularitäten auch irgendwie miteinander verbunden werden.*

Jiný hlas: Ve fenomenologii se nejedná jen o jakési „tenhle“, „tamten“, o jakési bodové fenomény, nejen tedy o to aristotelovské *tode ti*, nýbrž i vzájemná spojitost těchto partikularit musí být ve fenomenologické sféře. A tím tady dochází k tomu, že tu vystupuje nový termín na straně 51, *a priori*.

Jiný hlas: *Und unter Apriori versteht Husserl einen Charakter der Wissenschaft, die auf generelle Essenzen gerichtet ist, Zeile 34.*

Jiný hlas: A pod *a priori* Husserl rozumí tu vědu, která je zaměřena na generální podstaty, *essence*, řádka 34. Tolik tedy ke třetí přednášce. Teď si uděláme asi přestávku.

Jiný hlas: *Ja, ich denke, dass es, wie gesagt, gut wäre, zuerst mal auf einige der Fragen, Bemerkungen und Einwände einzugehen. In der Pause hörte ich eine, nämlich wie kann Husserl eigentlich so stark auf den intuitiven Charakter seiner Phänomenologie bestehen? Was bedeutet bei ihm dann Anschauung? Und wie kann er behaupten, dass Phänomenologie rein anschaulich vorgeht? Das scheint tatsächlich mit allen Unterscheidungen, die in der philosophischen Tradition üblich sind, zu spotten.*

Jiný hlas: Tak během té přestávky jsem slyšel jednu otázku nebo námitku, vlastně jak, proč trvá Husserl tak na tom intuitivním charakteru své fenomenologie. Co u něj znamená to zření a jak může tvrdit, že fenomenologie postupuje čistě na bázi zření? Zdá se, že právě toto místo se vymyká všem filosofickým verzím. Právě tento důraz na to zření se vlastně vysmívá nebo kritizuje všechnu filosofickou tradici.

Jiný hlas: *In der philosophischen Tradition ist etwa üblich die Unterscheidung zwischen Gesehenem und Gedachtem, aistheta und noeta etwa in der griechischen Philosophie. Und Husserls Phänomenologie ist doch unzweifelhaft Denkarbeit, gehört also in dem Sinne zur Ebene der noeta.*

Jiný hlas: V filosofické tradici je běžné rozlišovat mezi tím, co je myšleno, a co je viděno. *Aistheta* a *noeta* v řecké filosofii. A přece bezpochyby Husserlova filosofie je orientována na myšlení, patří tedy mezi ty věci, které jsou myšleny.

Jiný hlas: *Hinter dem Intuitionismus Husserls steht ein langer Weg. Und wenn ich diesen Weg richtig rekonstruiert habe, so fängt er an im englischen Empirismus. Wir haben schon gestern oder vorgestern Abend davon gesprochen, es gibt eine Unterscheidung zwischen äußerer und innerer Wahrnehmung.*

Jiný hlas: Za tím intuitionismem Husserlovým stojí dlouhá cesta. Pokud jsem správně rekonstruoval tuto cestu, pak ona začíná v anglickém empirismu. Už jsme o tom mluvili včera nebo předevčírem. Existuje rozdíl mezi vnějším a vnitřním vnímáním.

Jiný hlas: *Zum Beispiel bei Locke, wir hörten den Termini sensation und reflection. Die sensations sind Wahrnehmungen von dem, was außer mir ist, sind sozusagen Objektwahrnehmungen. Die reflections dagegen sind Wahrnehmungen meines eigenen Bewusstseins. Also, indem ich eine sensation habe, habe ich zugleich zur gleichen Zeit eine reflection. Indem ich diese Teekanne wahrnehme, weiß ich auch, dass ich die Teekanne wahrnehme.*

Jiný hlas: U Locka například, slyšeli jsme ty termíny *sensation* a *reflection*. *Sensations* jsou vjemy o tom, co leží mimo mne, jsou to vjemy objektů. Naproti tomu *reflections* jsou vjemy mého vlastního vědomí. Mám-li *sensation*, mám zároveň také současně *reflection*. Tím, že vnímám tuhle konvici, tak zároveň vím, že ji vnímám.

Jiný hlas: *Und Locke zufolge ist diese reflection ebenso sehr von der Art der aistheta, also ist ebenso sehr wahrnehmungsmäßig und nicht gedankenmäßig als die sensation.*

Jiný hlas: A podle Locka tyto reflexe jsou spíš na úrovni toho *aistheta*, toho viděného, vnímaného, než na úrovni toho myšleného.

Jiný hlas: *Also nicht gedacht, sondern Wahrnehmungsmäßig.*

Jiný hlas: Vlastně to vjemové pojetí, nikoliv intelektuální.

Jiný hlas: *Man sollte das Wort reflection by Locke und beim frühen Husserl ebenso sehr also nicht als eine Gedankenarbeit verstehen, sondern als eine Wahrnehmungsart.*

Jiný hlas: Vždyť třeba rozumět těm *reflections* jak u Locka, tak i u Husserla na počátku ne jako myšlenkovou záležitost, nýbrž jako vjemovou, vjemový typ.

Jiný hlas: *Aus dieser... aus diesem Begriff der inneren Wahrnehmung hat sich dann bei Husserl alles Weitere entwickelt. Und ich will versuchen, die Stadien davon kurz anzudeuten. Ich habe noch etwas vergessen, was wichtig ist: Die der inneren Wahrnehmung wird anders als der äußeren Unumdrücklichkeit zugeschrieben. Unumdrücklichkeit...*

Jiný hlas: A z tohoto pojmu vnitřního vjemu se pak všechno u Husserla dál vyvíjí a on by chtěl naznačit stadia. Ještě jsem na něco zapomněl, co je důležité. Tomu vnitřnímu, Husserl tam má německé *Wahrnehmung*, může být jak vjem, tak vnímání, tak tomu vnitřnímu vnímání je přisouzena taková neklamnost.

Jiný hlas: *Ich kann mich darin irren, ob die gelbe Bank, die ich da sehe, wirklich da ist. Aber ich kann mich nicht darin irren, dass ich die gelbe Bank wirklich sehe.*

Jiný hlas: Můžu se mýlit v tom, jestli ta žlutá lavička, kterou vidím před sebou, kterou vidím, je tam skutečně. Ale nemůžu se mýlit v tom, že skutečně vidím tu lavičku.

Jiný hlas: *Also, das, was mir in der inneren Wahrnehmung, in der Wahrnehmung meiner eigenen Wahrnehmungen sozusagen gegeben ist, ist unfehlbar, unbezweifelbar.*

Jiný hlas: Tedy nelze pochybovat o tom, že moje vnitřní vnímání nebo vnitřní vjem, který také vnímám, je o tom se nepochybuje.

Jiný hlas: *Und dieser Anspruch der Unbezweifelbarkeit, der apodiktischen Evidenz, wie Husserl auch sagen kann, ist ein Charakter seiner ganzen späteren Phänomenologie geblieben.*

Jiný hlas: A tento apodiktický charakter zůstal potom charakterem celé jeho další fenomenologie.

Jiný hlas: *Daher auch die Rede, die wir in diesen Vorlesungen immer wieder finden von absoluter*

Unbezweifelbarkeit gegebenheit.

Jiný hlas: A proto se tady stále nacházíme v těch přednáškách o té absolutní danosti. To je tedy v zásadě a v podstatě ta nezvratná bez jakýchkoliv pochybností od počátku danost.

Jiný hlas: *Nun aber die Stadien auf dem Weg, in dem dieser anfängliche Begriff immer weiter ausgeweitet wird.*

Jiný hlas: A jsou tedy ta stadia, na nichž tento počáteční pojem byl rozšiřován a otevřen.

Jiný hlas: *Der erste Schritt war ein Schritt, der in den Logischen Untersuchungen vollzogen worden ist.*

Jiný hlas: První krok byl proveden v Logických zkoumáních.

Jiný hlas: *Husserl hat da die Behauptung aufgestellt, dass nicht nur einzelne Erlebnisse, sondern auch Zusammenhänge von Erlebnissen für diese innere Wahrnehmung offenstehen.*

Jiný hlas: Husserl tam přestřel tvrzení, totiž že nejen jednotlivé prožitky, nýbrž i souvislosti prožitků, pro ně oně platí totéž, co bylo řečeno, to jest, že jsou apodiktické.

Jiný hlas: *Er nennt das Wahrnehmungen von Sachverhalten.*

Jiný hlas: Nazývá vjemy o skutečnostech.

Jiný hlas: *Sachverhalt* je samozřejmě vztah věcí jazykově, ale ustálený význam je to skutečnost, *state of affairs*. Entschuldigung, já jsem si uvědomil, že v tom je veto. *Sachverhalt* jsem měl spíš dát jako stav věcí nebo skutečnost. Ne, ne, ne.

Jiný hlas: *Also bitte. Ursprünglich Zusammenhang... das soll man unterscheiden von einzelnen Tatsachen, nicht?*

Jiný hlas: To jsem řekl. To jsem řekl, že je potřeba rozlišovat...

Jiný hlas: *Du hast gesagt, also nicht nur die einzelnen Erlebnisse, sondern auch Zusammenhänge, und von den Zusammenhängen komme ich jetzt auf die Sachverhalte, die nämlich sich aus Konstellationen oder Zusammenhängen von einzelnen Erlebnissen zusammensetzen. Ein Sachverhalt ist nicht ein fact, sondern ein state of affairs, wobei mehrere facts im Spiel sind.*

Jiný hlas: Vy jste řekl, tedy nejen ty jednotlivé prožitky, ale i souvislosti, a od souvislostí se teď dostávám k těm *Sachverhalte*, které se totiž skládají z konstelací nebo souvislostí jednotlivých prožitků. Skutečnost není jeden fakt, ale stav věcí, v němž hraje roli více faktů.

Jiný hlas: *Und wie unterscheidet sich der Zusammenhang der einzelnen Erlebnisse von dem Sachverhalt?*

Jiný hlas: V čem se liší ta souvislost těch jednotlivých prožitků od té skutečnosti?

Jiný hlas: *Das setze ich gleich.*

Jiný hlas: Širší kontext.

Jiný hlas: *Noch breiterer Kontext? Sachverhalt? Nein.*

Jiný hlas: Je to trochu složitě. Zkusíme si to znázornit na příkladu, protože jde o to, že se do toho vměšuje několik slov, není jich moc, který je strašně obtížný přeložit z němčiny. Jeden je *Inbegriff* a jinej třeba *Sachverhalt*.

Hejdánek: Tady se to trochu plete, protože v češtině se do toho vměšuje několik slov, není jich moc, který je strašně obtížný přeložit z němčiny. Jeden je *Inbegriff* a jinej je třeba *Sachverhalt*. A ta obtíž spočívá ne v tom, že by se nevědělo, co to znamená, ale že to u každého znamená něco jiného a že to má ještě navíc tak komplikovaný význam, že jeden a týž myslitel tomu dává v různých souvislostech různé... Čili proto je teda ta obtíž teď, kdy si musíme ujasnit, jako jak by se to mělo nejlíp na česky přeložit.

Jiný hlas: *Das erste Buch Husserls handelt über den Begriff der Zahl.*

Jiný hlas: První kniha Husserlova pojednává o pojmu čísla.

Jiný hlas: *Es wird in diesem Buch der Versuch unternommen, ich glaube, dass ich das schon mal gesagt habe, den Ursprung des Zahlbegriffs zu klären.*

Jiný hlas: V té knize se pokouší vyjasnit původ pojmu čísla.

Jiný hlas: *Dieser Ursprung liegt im Akt des Zählens.*

Jiný hlas: A ten původ leží v aktu počítání.

Jiný hlas: *Eine Zahl wird definiert mit Euklides als eine Vielheit von Einheiten.*

Jiný hlas: Číslo je s Euklidem definováno jako mnohost jednotek.

Jiný hlas: *Der Akt des Zählens kann diese Einheiten nicht nur für sich nehmen, sondern sie auch in einen Zusammenhang bringen, und daraus entsteht dann die Zahl.*

Jiný hlas: Ten fakt počítání může brát ty jednotky ne jenom samy o sobě, nýbrž je shrnovat do souvislosti a z toho pak vzniká číslo.

Jiný hlas: *Nun war für Husserl, und das hängt mit seiner Theorie der inneren Wahrnehmung, die absolute Gegebenheit... die absoluten Gegebenheiten eignen... zusammen, für Husserl war nur gegeben der Akt des Zählens.*

Jiný hlas: A teď, stručně řečeno, to souvisí s tím jeho pojetím, to, co je *apodikticky* dáno, u Husserla tedy evidentně dáno, *apodikticky*, byl pouze ten *akt počítání*.

Jiný hlas: *Nicht aber das gegenständliche Korrelat dieses Aktes, die Zahl als Vielheit von Einheiten.*

Jiný hlas: Nikoliv však předmětný korelát tohoto počítání, to znamená jednotky anebo čísla jakožto souhrn jednotek nebo počet jednotek.

--- (1988-01-10 Hendrik Adriaanse - Husserl (6) [13VA11 - Hejdánek]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Und jetzt sind wir auch der Lösung des anfänglichen Problems, wie Erkenntnis seinen Gegenstand treffen kann, auch ganz nah gekommen.

Hejdánek: Teď jsme se dostali velice blízko k rozuzlení původního problému, jak může poznání vystihnout předmět.

Jiný hlas: Die phänomenologische Forschung hat es nicht nur mit der Erkenntnis im Sinne des Erkenntnisaktes zu tun, sondern auch mit dem Gegenstand, auf den sich dieser Akt bezieht.

Hejdánek: Fenomenologické zkoumání má co do činění s poznáním ne jen jako aktem, nýbrž i s předmětem, ke kterému se toto poznání vztahuje.

Jiný hlas: Mit anderen Worten, innerhalb der Sphäre der Selbstgegebenheit, der phänomenologischen Sphäre also, kann die Phänomenologie nach beiden Seiten forschen, so wie es hier gesagt wird.

Hejdánek: Jinými slovy, uvnitř sféry sebedanosti, tedy té fenomenologické sféry, může fenomenologické zkoumání jít dvojím směrem.

Jiný hlas: Und so kann dann auch das Wesen der Beziehung zwischen diesen beiden Seiten aufgeklärt werden. Und dann ist das Problem im Prinzip gelöst.

Hejdánek: Tím také může být vyjasněna podstata toho vztahu. A pak je ten problém v principu vyřešen.

Jiný hlas: Ich gehe zur Seite 56 und vom dritten Absatz an, wo das Problem der Allgemeinheit gestellt wird.

Hejdánek: Přečítám na stranu 56 a od třetího odstavce, kde je kladen problém obecnosti.

Jiný hlas: Also die Frage ist, gehören in der phänomenologischen Sphäre nicht nur die einzelnen Erlebnisse und ist das Allgemeine nicht transzendent.

Hejdánek: Otázka se staví asi tak, jestli do té sféry fenomenologické nepatří pouze jednotlivé prožitky a obecné jsou transcendentní povahy.

Jiný hlas: Husserls Antwort ist, dass das Allgemeine tatsächlich in einem gewissen Sinn transzendent ist. Aber dieser Sinn, in dem das Allgemeine transzendent ist, ist ein unbedeutender, unwichtiger Sinn.

Hejdánek: Husserlova odpověď je, že skutečně to obecné je v jistém smyslu transcendentní. Ale tento smysl, totiž že to obecné je v jistém způsobu transcendentní, není důležitý.

Jiný hlas: Seite 26: an dieser Transzendenz Anstoß zu nehmen, das ist nichts weiter als ein Vorurteil. 21? 21, ja.

Hejdánek: Kdybychom se chtěli zarazit nad touto transcendencí, pak by to nebylo nic jiného než předsudek. 21? 21, ano.

Jiný hlas: In anderen Bedeutungen und wichtigeren Bedeutungen ist das Allgemeine tatsächlich genauso gegeben wie das Einzelne. So behauptet wenigstens dieser dritte Absatz auf Seite 56.

Hejdánek: V jiném slova smyslu, z jedné strany výkladu a významu, je to obecné stejně důležité jako jednotlivý prožitek. To tvrdí ten třetí odstavec na straně 56.

Jiný hlas: Aber dann geht Husserl im vierten Absatz weiter, diese Behauptung selber in Frage zu stellen. Ist dem wirklich so? Und dann entscheidet er die Frage mithilfe eines Beispiels, nämlich die Anschauung von Rot.

Hejdánek: Ale v dalším odstavci se sám Husserl ptá: Je tomu skutečně tak? A tu rozhoduje tu otázku pomocí příkladu, a sice názoru červené, červeného.

Jiný hlas: Man kann Einzelanschauungen von Rot haben. Wahrscheinlich klingt es im Tschechischen auch wie ein Barbarismus, das ist es im Deutschen meiner Meinung nach auch. Einzelanschauungen von Rot, das muss man in Kauf nehmen.

Hejdánek: Můžeme mít jednotlivé názory červeně. To zní asi jako barbarismus, to musíme vzít v potaz.

Jiný hlas: Diese Einzelanschauungen sind absolut gegeben, also wenn mir etwas Rotes vor den Blick, vor den phänomenologischen Blick kommt, so ist es unbezweifelbar.

Hejdánek: Tyto jednotlivé názory jsou dány naprosto. Pokud se do mého fenomenologického pohledu dostane něco červeného, pak je to nepochybné.

Jiný hlas: Ich kann sinnvollerweise bezweifeln, ob das Rot, was mir vor den Blick kommt, in Wirklichkeit auch da ist, aber dass es mir vor den Blick kommt, kann ich nicht bezweifeln.

Hejdánek: Že se to dostane do mého pohledu, to naprosto nemohu popřít, mohu jen pochybovat, jestli je červená barva skutečně tu přítomna.

Jiný hlas: Aber das ist also ein Einzelnes Rot, eine Einzelwahrnehmung von Rot.

Hejdánek: To je tedy jednotlivá červená, jednotlivý vjem červené.

Jiný hlas: Und nun behauptet Husserl in knappen Worten, dass auf gleiche Weise auch das Rot *in specie*, das Rot als Rot-Art, als Art der roten Farbe, als Rot-Nuance, mir vor den Blick kommen kann.

Hejdánek: A teď tvrdí Husserl v několika slovech, že to platí také o červení jako o druhu, *in specie*, stejným způsobem se to může objevit v mém pohledu.

Jiný hlas: Zwischen dem einzelnen Rot und dem Rot *in specie* ist der gleiche Unterschied wie zwischen etwas Partikularem und etwas Generellem, etwas Allgemeinem.

Hejdánek: Mezi tím jednotlivým vjemem červené barvy a červení jako *in specie* je stejný rozdíl jako mezi partikulárním a generálním, obecným.

Jiný hlas: Man kommt von dem einen zum anderen mithilfe einer *ideierenden Abstraktion* beziehungsweise einer *Wesensschau*.

Hejdánek: My se dostaneme od toho partikulárního ke generálnímu pomocí *ideující abstrakce*, respektive *nahlédnutí podstaty*.

Jiný hlas: Das ist also eine Abstraktion, in der von dem, von der Einzelheit des Einzelnen abgesehen wird und das Allgemeine in diesem Einzelnen vor Augen genommen wird.

Hejdánek: Je to tedy abstrakce, v níž se odhlédne od jednotlivosti toho jednotlivého a to obecné, které je v tom jednotlivém, se stane předmětem.

Jiný hlas: Über dieses Verfahren der *Wesensschau* beziehungsweise der *ideierenden Abstraktion* hat Husserl in seinen *Logischen Untersuchungen* etwas ausführlicher gesprochen.

Hejdánek: O tomto postupu *zření podstaty* nebo *ideující abstrakce* hovořil Husserl v svých *Logických zkoumáních* poněkud podrobněji.

Jiný hlas: Und er hat da mehrere Beispiele, nicht nur das Beispiel von Rot, sondern auch das Beispiel vom Dreieck.

Hejdánek: A tam uvádí více příkladů, nejen příklad červené, ale také příklad trojúhelníku.

Jiný hlas: Ich kann ein Dreieck auf zweierlei Weise betrachten. Einmal als dieses Dreieck da, zum Beispiel was auf der Tafel gezeichnet ist mit Kreide.

Hejdánek: Mohu o trojúhelníku uvažovat dvojím způsobem. Jednak jako o tomto trojúhelníku, který je třeba na tabuli namalován křídou.

Jiný hlas: Aber ich kann diesen Dreieck, den ich auf die Tafel gezeichnet habe, auch als das Dreieck betrachten.

Hejdánek: Ale mohu také uvažovat o tom, co je na tabuli namalováno, jako o trojúhelníku jako o takovém.

Jiný hlas: Und da gibt es auch noch, um vollständig zu sein, eine dritte dazwischenliegende Möglichkeit. Gehen wir davon aus, dass ich an der Tafel ein Dreieck gezeichnet habe, dessen Ecken 90 Grad und zweimal 45 Grad sind.

Hejdánek: A vlastně ještě existuje, abychom byli úplní, taková třetí mezitím se vyskytující možnost. Představte si, že bychom tam na té tabuli měli trojúhelník, který má tedy 90 stupňů a po pětáctyřiceti po obou stranách.

Jiný hlas: Dann kann ich diesen Dreieck, den ich an die Tafel gezeichnet habe, auch als das Dreieck, das rechtwinklige Dreieck mit zwei Ecken von 45 Grad, also das gleichschenklige rechtwinklige Dreieck, das rechtwinklige gleichschenklige Dreieck betrachten. Dann ist es also nicht nur das Dreieck im Allgemeinen, aber das Dreieck *in specie*, nicht?

Hejdánek: A když bychom uvažovali tento rovnoramenný trojúhelník, tak pak to není trojúhelník jen tak vůbec obecně, nýbrž trojúhelník jako *in specie*, jako druh.

Jiný hlas: An diesem Beispiel kann man sehen, dass die *Wesensschau* nichts Mystisches ist, nichts Geheimnisvolles.

Hejdánek: Na tomto příkladu je vidět, že vlastně *zření podstaty* není nic mystického, nic tajemného.

Jiný hlas: Jeder Schulmeister, der seinen Schülern die Anfänge der Geometrie beibringen will, benutzt diese Möglichkeit einer *Wesensschau*. Jeder, noch so unbegabte Schüler versteht unmittelbar, dass was der Schulmeister sagt, nicht auf dieses Dreieck da auf der Wandtafel sich bezieht, sondern auf Dreiecke im Allgemeinen.

Hejdánek: Každý učitel, který chce uvést žáky do geometrie, tak vlastně používá tohoto *zření podstaty*. Každý i sebetupější žák pochopí, že nejde o ten trojúhelník na té tabuli, nýbrž že jde o trojúhelník vůbec.

Jiný hlas: Und das, was er von einer Dreieck dieser Sorte sagt, für alle anderen Dreiecke jener Sorte gleichfalls gilt.

Hejdánek: Že to stejně platí o všech trojúhelnících toho daného druhu, jako je ten na tabuli.

Jiný hlas: Auf diese Weise kann man also im Einzelnen das Allgemeine ansehen. Das ist *Wesensschau*.

Hejdánek: Tímto způsobem je možno v tom jednotlivém vidět to obecné. A to je *nahlédnutí podstaty*.

Jiný hlas: Und das geht auch mit Rot, nicht? Wenn ich dieses Stückchen Rot hier an dieser Tasse sehe, dann kann ich aufgrund dieser Rotwahrnehmung mir auch diese Rotnuance im Allgemeinen vor den Blick stellen.

Hejdánek: A toto samozřejmě jde i u červené. Když vidím tady ten kousek červeně na tomto šálku, na základě tohoto vjemu této červeně mohu potom usoudit na všechny nuance červené obecně.

Jiný hlas: Und so ist also auch das Rot *in specie*, wie Husserl sagt. Diese Rotnuance und jede beliebige Rotnuance, die wir denken können, ist uns selbst gegeben.

Hejdánek: A tak je tedy to červené *in specie*, jak říká Husserl. Tato nuance sama daná, jakákoliv *in specie* červeně.

Jiný hlas: Also ist die phänomenologische Sphäre auch mit Allgemeinheit ausgebreitet.

Hejdánek: A tím se rozšiřuje *fenomenologická sféra* o obecnost.

Jiný hlas: Und es wird dann auch, wie Husserl auf Seite 57 ausführt, es wird dann auch eine Vergleichung zwischen dieser Rotnuance und einer anderen Rotnuance möglich. Kurz um, im Bereich des Allgemeinen können auch allerhand weitergehende Aussagen gemacht werden.

Hejdánek: A tedy v rámci toho obecného je možno činit nejrůznější srovnávání a výpovědi.

Jiný hlas: Nun gibt Husserl zu, unten auf der Seite, dass das Rotphänomen ein sehr viel einfacheres Phänomen als das Erkenntnisphänomen ist.

Hejdánek: Ale připouští samozřejmě, že ten fenomén červeně je daleko jednodušší než fenomén poznání.

Jiný hlas: Nur ist freilich Erkenntnis keine so einfache Sache wie Rot, wie er sagt.

Hejdánek: Protože samozřejmě není poznání tak prostá věc jako červená.

Jiný hlas: Also, wenn man über Erkenntnis auf der gleichen Weise denken und reden will wie von Rot, dann muss man einige Komplikationen ins Spiel bringen.

Hejdánek: Když chceme hovořit o poznání stejným způsobem jako o červení, tak samozřejmě musíme vzít v úvahu celou řadu komplikací.

Jiný hlas: Die Husserl hier als teleologische Zusammenhänge charakterisiert, unten auf der Seite.

Hejdánek: Které Husserl charakterizuje jako *teleologické souvislosti*.

Jiný hlas: Der Terminus wird hier nicht ausgelegt, ich vermute aber, dass Husserl darunter versteht, dass, wie wir es auch schon in der Diskussion ein bisschen berührt haben, dass Erfahrungen jeweils ineinandergreifen.

Hejdánek: Ten termín zde není vyložen, ale tuším, že jde asi o to, o co jsme tady narazili v diskusi, že se ty jednotlivé vjemy k sobě řadí.

Jiný hlas: Und dass so der Erfahrungsverlauf, in dem Erkenntnis zustande kommt, in eine gewisse Richtung gesteuert wird, ein gewisses Gefälle hat, auf ein gewisses Telos, ein Ziel zugeht.

Hejdánek: A že tento průběh zkušenosti, průběh, ve kterém se uskutečňuje poznávání, je jaksi veden určitým směrem, má jakési telos nebo cíl.

Jiný hlas: Also, das ist der Unterschied zwischen rot und Erkenntnis. Erkenntnis, rot ist sozusagen jedes Mal inzidentell gegeben. Erkenntnis ist aber ein Verlauf, ein Prozess mit einer Richtung.

Hejdánek: Takže to je rozdíl mezi tou červení, to je něco, co je jaksi náhodné, a oproti tomu to poznání je charakterizováno nasměrováním, to je průběh, to je proces.

Jiný hlas: Seite 58. Dafür führt Husserl wiederum aus, dass die phänomenologische Analyse der Erkenntnis eine *a-priorische* Analyse ist. Wir haben diesen Terminus schon gelernt. Das besagt bei Husserl also, dass es sich um eine Wesensanalyse handelt.

Hejdánek: Na straně 58. Tam Husserl dále vykládá, že fenomenologická analýza poznání je analýza *a priori*. Ten termín už jsme poznali. Znamená to u Husserla, že se jedná o analýzu podstaty.

Jiný hlas: Und diese... dass der *a-priorische* Charakter der Analyse noch einmal darin besteht, dass hier nicht deduktiv, sondern intuitiv verfahren wird.

Hejdánek: Ten *a priori* charakter té analýzy spočívá v tom, že nemá deduktivní povahu, ale intuitivní.

Jiný hlas: Alles in reinem Schauen, Zeile 20, theoretisiert und mathematisiert nicht.

Hejdánek: Všecko se odehrává v čistém zření, neteoretizuje a nematematizuje se ta analýza.

Jiný hlas: In diesem Sinne könnte man... in dieser Hinsicht könnte man eine gewisse Ähnlichkeit zwischen Husserl und Wittgenstein konstatieren.

Hejdánek: V tomhle smyslu by se dala konstatovat jistá podobnost mezi Husserlem a Wittgensteinem.

Jiný hlas: Ein berühmtes Diktum von Wittgenstein ist: *Don't think, look*.

Hejdánek: Známé diktum Wittgensteinovo je: Nemyslete, ale dívejte se.

Jiný hlas: Denken nicht, schaue. Das ist genau, was Husserl auch immer wieder will.

Hejdánek: Nemyslet, ale dívat se. A to je to, co Husserl také neustále chce.

Jiný hlas: Nicht theoretisieren und das ist hier natürlich etwas anderes, als wovon wir soeben redeten, als wir es von der griechischen... von dem griechischen Begriff *theoria* anwandten. Theoretisieren meint also theoretische Konstruktionen machen.

Hejdánek: Nikoli teoretizovat. To je ovšem něco jiného, než o čem jsme tady mluvili v souvislosti s tím řeckým slovem *theoria*. To teoretizování znamená dělat nějaké teoretické konstrukce.

Jiný hlas: Ohne intuitiven Gehalt nicht.

Hejdánek: Bez intuitivního obsahu.

Jiný hlas: Das ist dem phänomenologischen Verfahren entgegen. Phänomenologie theoretisiert und mathematisiert nicht.

Hejdánek: To je právě to, co by bylo proti tomu fenomenologickému postupu. Philosophie neteoretizuje a nematematizuje.

Jiný hlas: Sie ist aber sehr wohl eine Wissenschaft.

Hejdánek: Ale je to přesto věda.

Jiný hlas: Wenn auch keine objektivierende Wissenschaft.

Hejdánek: I když ne objektivující věda.

Jiný hlas: Also hier nimmt Husserl den Titel *Wissenschaft für Phänomenologie* in Anspruch, obwohl er, wie wir es gesehen haben, in der ersten Vorlesung einen scharfen Unterschied zwischen philosophischem und wissenschaftlichem Denken macht.

Hejdánek: Husserl si tady osvojuje ten termín věda pro fenomenologii, i když jsme viděli v té první přednášce rozdíl mezi filosofickým a vědeckým poznáním.

Jiný hlas: Ja, bestens! Natürlich... wissenschaftliche und... die natürliche Wissenschaft oder natürliche Denkweise.

Hejdánek: Ano, ovšem. Ta přirozená věda nebo přirozený způsob myšlení.

Jiný hlas: Und er spricht dort auch über philosophische Wissenschaft.

Hejdánek: A mluví tam také o filosofické vědě.

Jiný hlas: Ganz am Anfang... in der ersten Zeile... die allgemeine Wissenschaft im philosophischen, im phänomenologischen Sinne.

Hejdánek: Zcela na začátku, v té první řádce. Ta obecná věda ve filosofickém, ve fenomenologickém smyslu je něco docela jiného než věda v přirozeném smyslu.

Jiný hlas: Und also was haben diese zwei Wissenschaften zusammen?

Hejdánek: A co mají tyto dvě vědy, tedy věda v tom přirozeném smyslu a věda fenomenologická, společného, jakožto co říká věda?

Jiný hlas: Sie stellen beide Formen gültiger Erkenntnis dar.

Hejdánek: Protože obě představují formy platného poznání.

Jiný hlas: Aber die Gültigkeit der objektivierenden Wissenschaften ist eine unbegründete.

Hejdánek: Ale ta platnost těch objektivních, objektivizujících věd je nezdůvodněná.

Jiný hlas: Um noch einmal das Beispiel der Mathematik zu nehmen. Husserl zweifelt nicht an der Gültigkeit der Ergebnisse von mathematischer Arbeit.

Hejdánek: Když si vezmeme znovu příklad z matematiky. Husserl nepochybuje o platnosti výsledků matematické práce.

Jiný hlas: Die Mathematiker kommen zu gültigen Ergebnissen.

Hejdánek: Matematici docházejí k platným výsledkům.

Jiný hlas: Nur wissen sie selber eigentlich nicht, worauf diese Gültigkeit gegründet ist.

Hejdánek: Ale nevědí vlastně sami, na čem se zakládá tato platnost.

Jiný hlas: Sie sind... wenn ich mal diesen etwas ehrfurchtlosen Vergleich ziehen darf... zu vergleichen, wie wenn ich ein Fernsehgerät einschalte. Ich drehe den Knopf um und weiß dann: jetzt wird etwas passieren. Aber warum das so ist und wie das alles wirkt, davon habe ich keine Ahnung.

Hejdánek: Jsou, abych použil tady srovnání, jako když zapnu televizi, tak vím, že se teď něco stane, ale proč a jak to je možné, o tom nemám ani tušení.

Jiný hlas: Also ich kann mit einem Fernsehgerät umgehen, aber worauf das, was da geschieht, eigentlich gegründet ist, weiß ich nicht.

Hejdánek: Můžu s televizí zacházet, ale na základě čeho se to vlastně děje, to nevím.

Jiný hlas: Und so behauptet Husserl, dass Mathematiker mit Zahlen arbeiten, aber selber nicht wissen, was eine Zahl eigentlich ist.

Hejdánek: A tak si Husserl myslí, že matematici pracují s čísly, ale sami nevědí, co to číslo vlastně je.

Jiný hlas: Und er war selber als Mathematiker ausgebildet, das muss man dabei wissen.

Hejdánek: A on sám byl původně v matematice vzdělán, to se musí k tomu vědět.

Jiný hlas: Und dieser Unterschied also zwischen begründeter und unbegründeter Erkenntnis ist der Unterschied zwischen wissenschaftlicher und philosophischer...

Hejdánek: To je ten rozdíl mezi poznáním zdůvodněným a nezdůvodněným, mezi vědou fenomenologickou a objektivizující, že ta druhá není podložená.

Jiný hlas: Aber auch die wissenschaftliche Erkenntnis ist voll gültig.

Hejdánek: Ale i to poznání vědecké je plně platné.

Jiný hlas: Gut... ich weise noch schließlich, denn wir sollen so allmählich ein Ende machen, auf den Passus unten auf Seite 58 hin, die in breiten Buchstaben gedruckt ist, und worin eine zusammenfassende Formulierung des Programms der Phänomenologie gegeben wird.

Hejdánek: Ještě máme na straně 58, od řádku 29, tady je tučně vytištěna v pěti bodech shrnující formulace programu fenomenologického zkoumání.

Jiný hlas: *Das schauende und ideierende Verfahren innerhalb der strengsten phänomenologischen Reduktion ist ihr ausschließliches Eigentum. Es ist die spezifisch philosophische Methode, insofern uns diese Methode wesentlich zum Sinne der Erkenntniskritik und so überhaupt zu jederlei Kritik der Vernunft gehört.*

Hejdánek: Dívat se na věci před námi, před sebou [nesrozumitelné]. To si může každý pro sebe přecíst, já myslím, že to nemusím dál vysvětlovat, ale je to už důležitý text.

Jiný hlas: Nun, zum Schluss dann die Seiten von der vierten Vorlesung, die wir nicht mehr lesen werden, da wird von diesem erreichten Standpunkt aus eine Betrachtung über den Begriff der Evidenz gegeben.

Hejdánek: Závěrem z této získané pozice bude podrobněji uvažováno o evidenci.

Jiný hlas: *Auch dieser Begriff wird neu geprägt. Husserl lehnt eine Interpretation von Evidenz im Zusammenhang mit einem Gefühl, mit einem Evidenzgefühl, stärkstens ab.*

Hejdánek: Dochází k takovému novému... Husserl odmítá problém evidence spojený se silným pocitem.

Jiný hlas: *Evidenz ist kein Moment... lehnt ab, ja, lehnt ab. Ich habe überlegt, weißt du... lehnt ab. Ja. Und Evidenz bestimmt er als der Titel für Selbstgegebenheit.*

Hejdánek: Evidence je vlastně titulem pro samodannost.

Jiný hlas: *Und das Thema der Phänomenologie ist eben alle Selbstgegebenheit. Also alle Erfahrungen, alle Anschauungen haben ein Recht in der Phänomenologie.*

Hejdánek: A tématem filosofie je vlastně všechno, všechna zkušenost, všechno, co je dáno, má své místo.

Jiný hlas: *Und damit ist der Streit der Erfahrungen, in dem sie sich gegenseitig bestätigen und widerlegen, erst recht geöffnet. Dieser Streit wird kein Ende haben.*

Hejdánek: Spor mezi různými zkušenostmi, které se buď potvrzují, nebo se popírají, ten je teprve otevřen.

Jiný hlas: *Das Erkennen kann sich auf nichts endgültig Fixierbares festlegen. Das ist das Ende des Positivismus.*

Hejdánek: Poznávání se nemůže na nic fixně, pevně a definitivně omezit. Je to konec pozitivismu.

Jiný hlas: *Ich hätte eine Frage dazu. Wie können zwei bloße Erfahrungen zusammen in Streit sein? Aber die bloßen Erfahrungen... wie können die bloßen Erfahrungen im Streit sein?*

Hejdánek: Mně není jasné, jak mohou být dvě pouhé zkušenosti ve sporu. Když vidím hrneček, když vidím tento předmět, nejdříve zepředu a pak zezadu.

Jiný hlas: No dobře, ale tam nejsou ve sporu. Tam je ve sporu něco jiného, tam je ve sporu to, že vidím nejdříve barvu, a ne zkušenost.

Hejdánek: To je celá zkušenost, to je cogitatio, to je jak zkušenost, tak smyslové vztahování.

Jiný hlas: Jde o to, co je to tedy to samodané. Samozřejmě v tom je problém. Ale že mohou být jakési vjemy, o tom já nepochybuji, to je běžná zkušenost. Ale Husserl s tím pracuje tak, že ty vjemy nebo to, z čeho vychází, jsou jakési samodannosti. A v rámci těch dvou různých samodanností, jak ty dvě samodannosti jsou ve sporu? Jak mohou být ve sporu?

Jiný hlas: *Anders. Sie mir ja ansehen, das ist doch nicht im Streit. Im Streit fängt es an, wenn ich das bezweifle, wenn ich das beziehe zu demselben Gegenstand. Anders, nun formulieren wir anders: Wie können überhaupt zwei Selbstgegebenheiten in Streit geraten? Gesetzt, die Erlebnisse nach der*

Reduktion sind selbstgegeben. Nun, wie können zwei Selbstgegebenheiten dieser Art in Streit geraten? Man muss, glaube ich, darin könnte das Problem sitzen, man muss das Wort Selbstgegebenheit nicht allzu schwer belasten.

Hejdánek: Asi v tom je ten problém, nesmíme to slovo samodannost příliš zatěžovat.

Jiný hlas: *Das Ergebnis aller dieser Ausführungen ist eben das, dass Selbstgegebenheit im Sinne einer unbezweifelbaren Größe, sage ich vorläufig, Einheit, abgrenzbarer Einheit, die unbezweifelbar wäre im Gegensatz zu allen anderen, dass diese Idee abgeschafft wird.*

Hejdánek: Výsledek všech těchto vývodů je vlastně ten, že pokud bychom chápali samodannost jako veličinu, která by byla v rozporu, v protikladu k ostatnímu, tak z výsledku těchto úvah vyplývá, že toto neplatí Selbstgegebenheit oder Evidenz, wie Husserl sagen würde, ist mit anderen Worten ein Titel, der nicht vor Irrtümern schützt.

Evidenci nebo sebedanost, jak to nazývá jinde, není titulem pro něco, co by bylo chráněno před omyly. *Das, was mir evident ist im Sinne von Selbstgegebenheit, kann durch folgende Evidenzen widerlegt werden.*

To, co se mi dává v sebedanosti, v evidenci, to může být dalšími evidencemi popřeno.

Evidenz hat es aber fast im Sinne des englischen Wortes evidence, nämlich als ein Anrecht darauf, als Erfahrung sozusagen ernst genommen zu werden. Es gilt als Erfahrung.

Ale evidence v takřka anglosaském smyslu slova evidence, totiž v tom smyslu, že vlastně to zakládá právo na to být vzato vážně jakožto zkušenost. V tomto vlastně slovo evidence v češtině je důkaz, důkaz.

Und Husserl wird dem hinzufügen, dass zum Beispiel in seinem Buch Ideen zur reinen Phänomenologie, dass Selbstgegebenheit in diesem Sinne der letzte Grund aller Erkenntnis ist und ein absolutes Anrecht hat.

Husserl v tomto smyslu v knize *Ideen k čisté fenomenologii* u Husserla všude, že Selbstgegebenheit nebo evidence je naprosto základem nepochybným, mimopochybným a tudíž absolutní východisko chování. *Also ich kann nichts, was in diesem Sinne evident ist, in meinem Prozess meiner Erfahrung außer Acht lassen oder davon sagen, das gilt nicht. Nein, das gilt alles. Und dadurch setze ich mich dem Widerstreit, dem möglichen Widerstreit seiner Erfahrungen aus. Und dadurch kommt es erst zu diesem im Prinzip unendlichen Erfahrungsprozess, in dem Erfahrungen miteinander zu denken kommen.*

Takže na jedné straně to, co mně je dáno v té Selbstgegebenheit, v evidenci, to je něco, co platí, co má být vzato vážně, co je v sobě průkazné nebo základní, ale stojí to v proudu těch dalších evidencí a je to vystaveno tomu možnému sporu s tou další evidencí.

Jiný hlas: Dobře, ale mně jde právě o ten spor mezi těmi dvěma evidencemi nějak přiblížit, nebo jak je to tady položeno u toho Husserla, jestli se to vztahovalo k té jedné a téže věci. K čemu třetímu? Že tady musí být něco, na čem se to musí potom srovnávat, ta evidence s tou druhou.

Hejdánek: *Vielleicht hilft das englische Wort evidence noch am meisten. Das ist auch ein Wort, das ziemlich, ich möchte fast sagen, neutrale Bedeutung hat. Also nicht so ganz schwer, wie das deutsche Wort Evidenz sonst genommen wird, und auch das Wort Selbstgegebenheit. Davon denken wir leicht: nun daran kann man nicht zweifeln, das kann auch nicht falsch sein und so weiter. Nicht? Was ich als selbstgegeben einsehe, das muss auch so sein. Und dann kann dieser Widerstreit auch nicht kommen.*

To anglické slovo je pomocnější, podle mého mínění, evidence. To nemá tak přísné jako to německé Evidenz, které vyvolává dojem, že to je naprosto takto dané a jako už by nebyl žádný možný spor v dané otázce. Ta evidence je spíše poukaz k něčemu.

No evidence of having this or that. Takže například v soudním řízení, u soudu. K vraždě došlo a teď má být pachatel vypátrán. No, pak tam může být všelicos, všelijaké věci mohou být evidence. Kapesník, který se tam najde, nebo klobouk, nebo nějaký cár látky, všechno může být evidence. A to nemusí všechno být spolu v přesném souladu.

U soudu, v soudním řízení třeba u nějaké vraždy, celá řada předmětů doličných, jako je šátek a tak dále, to všechno se nazývá evidence. A není třeba, aby všechno... může se stát, že tedy ta důkaznost jednoho je

větší než důkaznost toho druhého a tak dále, čili je to v zeslabenější podobě.

Jiný hlas: V tom soudním procesu jde o to, vztahovat se k jednomu a témuž faktu té vraždy. V průběhu tvého výkladu tam došlo k jedné možnosti řešení toho problému, že když jsou dvě evidence ve sporu, jestli není to třetí jako měřítko nebo kritérium, zda ten spor existuje, nebo jestli je řešitelný. To třetí, totiž jak se dá rozhodnout právě na základě toho, že jsou tam dvě ve sporu.

Hejdánek: *Vielleicht kann man auch nicht zwischen diesen zwei entscheiden, sondern müssen dritte und vierte und fünfte Evidenz da ins Spiel kommen. Und dann bekommt die Schale sozusagen nach einer Seite durch. Dann hat eine Gruppe von Evidenzen die Oberhand über die andere Gruppe von Evidenzen. So geht's.*

Možná, že se nemůžeme rozhodnout mezi těmi dvěma, ale musí nastoupit možná třetí, čtvrtá, pátá evidence. A tím v tom souvisu toho všeho nakonec nabude ta jedna skupina těch evidencí převahu nad tou druhou.

Aber und das ist der wichtige Punkt, warum Husserl das Wort Evidenz gebraucht, ist, dass alle diese Gegebenheiten im Prinzip gültig sind und mitzählen im Prozess der Feststellung der Wahrheit.

Ale podstatné je, že u Husserla je to slovo evidence užíváno proto, že všechny tyto danosti jsou v principu platné a mají spolurozhodovat v procesu určování pravdy.

Jiný hlas: Ale moje otázka je v tom, jestli o těch evidencích se může rozhodovat o tom, která platí nebo ne, jako se rozhoduje o pravdě?

Hejdánek: Ano, všechny.

Jiný hlas: Jestli se o jejich platnosti rozhoduje na něčem jednom, anebo jestli je něco jiného, co rozhoduje o jejich evidenci, to znamená o jejich platnosti. Kde se bere to, že o některé evidenci nakonec řeknu, že je platná nebo není?

Hejdánek: To si rozumíme špatně. Když je evidence, tak je vždycky platná. Ano, je. Všechny evidence jsou platné jakožto evidence, nemůžou úplně...

Jiný hlas: Ale kdy se tedy ta jedna vyvrátí ty předešlé?

Hejdánek: Nemůže vyvrátit. Jedině když – to je právě ta podstata – když všechny platí, tak nemůže dojít ke sporu. Přece evidence je něco mimo pravdu a lež.

Jiný hlas: Ale on přece říkal, že ty evidence platí po jistou dobu a pak může přijít jiná, která je vyvrátí. To on říkal přece.

Hejdánek: Jo, tak se o tom... *Nehmt in Kenntnis, dass alle Evidenzen gültig sind. Ja. Das war so. Er hat Bedenken darüber, dass ich sage, so, als ob die Evidenz jenseits von Wahrheit und Lüge läge. Die sind alle gültig, nämlich, dass sie Erlebnisse oder Erfahrungen sind. In diesem Sinne sind sie gültig.*

--- (1988-01-10 Hendrik Adriaanse – Husserl (6) [13VA11 – Hejdánek]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: To, že i ten korelát toho faktu počítání, to znamená ty jednotky, považuje také za dané. *Die Zahl als Einheit von Vielheit lässt sich als eine Art Sachverhalt, als ein Zusammenhang von Einheiten betrachten.* Je možno uvažovat o čísle jako souboru jednotek. *So kann Husserl in den Logischen Untersuchungen, in der sechsten logischen Untersuchung, also von Sachverhaltswahrnehmung sprechen.* A proto může v těch v šestém Logickém zkoumání mluvit už o vnímání nebo vjemu z toho, co teď nazýváme *Sachverhalt*, to znamená to soubor. *Das ist also die Wahrnehmung nicht nur eines einzelnen Dinges beziehungsweise Erlebnisses, sondern die Wahrnehmung einer Konstellation.* To už není vnímání jednotlivé věci, nýbrž to už je vnímání jakési konstelace mnoha více věcí. *Und Husserl gebraucht dafür, für diese Sachverhaltswahrnehmung auch den bekannteren Terminus kategoriale Anschauung.* A používá pro toto vnímání tohoto *Sachverhaltu* v tomto smyslu v tomto sborníku také jiného termínu *kategoriale Anschauung*, kategoriální nahlížení.

Nun, das ist der erste Schritt. To je první krok. *Der zweite Schritt folgt dann bald darauf und beinhaltet, dass Anschauungscharakter nicht nur diesen Sachverhalten oder kategorialen Gegenständen zukommt, sondern auch allgemeinen Gegenständen.* Vzápětí následuje další krok a nezůstává jenom u toho nazíracího charakteru toho *Sachverhaltu* nebo toho kategoriálního, nýbrž i obecných předmětů. *Wir*

haben das in unserem Text auch bereits gesehen. Husserl zufolge sind nicht nur einzelne Erlebnisse unbezweifelbar gegeben, sondern auch die Allgemeinheiten, die sich aus diesen Partikularitäten sozusagen herausschauen lassen. Už jsme to v našem textu viděli. Nejenom jednotlivé prožitky jsou bezpochyby dány pro Husserla, nýbrž i obecnosti, které se lze si nazřít z těchto partikularit. Wir werden gleich noch ein ausführliches Beispiel davon sehen in unserem Text. Hier also bei diesem Herausschauen von Allgemeinheiten aus den individuellen Erlebnissen ist Husserls bekannter Terminus Wesensschau oder ideierende Abstraktion von Anwendung. Ještě se k tomu, nebo uvidíme k tomu v našem textu příklad. Tady při tom vyhlížení toho obecného z těch individuálních prožitků používá toho termínu ideované abstrakce anebo nazření podstaty, Wesensschau. Wesensschau, man kann also auch das Wesen schauen. Můžeme tedy nazřít podstatu.

Gut. Nun kann man sich, wenn ich so in etwa den Weg, den Husserl bis zu seinem jetzt gebrauchten Anschauungsbegriff gegangen ist, gezeichnet habe, man kann sich die Frage stellen: Ja, was hat denn das alles noch mit Anschauung zu tun? Když se tady snažíme si ujasnit tu cestu, jak dospívá k tomu propracovanému pojmu nazírání, můžeme se zeptat, co to má společného s nazíráním?

Hejdánek: To vím, že on si musí neustále vyposlechnout výtky...

Jiný hlas: Co to má společného s nazíráním? Dieser Frage widmet Husserl schon in den Logischen Untersuchungen eine interessante Betrachtung, indem er zugibt, dass man so einen kategorialen Gegenstand oder einen Sachverhalt nicht malen kann. Už v Logických zkoumání se věnuje této otázce velmi zajímavou úvahou, připouští tam, že takový kategoriální předmět nelze vymalovat, namalovat. Ich kann, sagt er, einen Baum malen. Ich kann Grünes malen. Aber ich kann nicht malen, dass dieser Baum grün ist. Mohu malovat strom, mohu namalovat zelenou barvu, ale nemohu namalovat, že tento strom je zelený. Und was ich nicht malen kann, das kann ich auch nicht anschauen. A co nelze malovat, nelze ani nazírat. Das gibt er also zu. Ich kann den Sachverhalt, dass dieser Baum grün ist, nicht malen, obwohl ich den Baum und das Grüne male. Den Zusammenhang vom Baum und Grün, also die Verbindung des Subjekts Baum mit dem Prädikat Grün im Urteil dieser Baum ist grün, dieser Sachverhalt, das Grünsein des Baumes, kann ich nicht malen. Tedy toto připouští. Ten vztah mezi subjektem, jímž je v daném případě strom, a predikátem, jímž je ta zelenost, toto nemohu namalovat, tento vztah. [nesrozumitelné]

Hejdánek: Úplně cítíte Husserlův strach před antickou teorií.

Jiný hlas: Ja, das werde ich gleich noch versuchen zu sagen. Ale nejdříve tento argument dokončím. Also, es gibt gewisse ganz wichtige Unterschiede zwischen einfache Anschauung und kategoriale Anschauung. Existují tedy velice důležité rozdíly mezi jednoduchým nazíráním a kategoriálním. Trotzdem meint er, dass er den Terminus Anschauung auch auf kategoriale Gegenstände, auf Sachverhalte ausbreiten kann, weil Sachverhalte mir auch selbstgegeben sein können. Přesto se domnívá, že může rozšířit termín nazírání i na kategoriální předměty a věčné stavy, protože i ty Sachverhalte mohou mně být dány.

Also das entscheidende Merkmal dafür, dass ich es mit Anschauung zu tun habe, ist die Selbstgegebenheit des Angeschauten. To rozhodující znak toho, že něco nazírám, je, že je mi to dáno. Und hier muss man wieder den Unterschied bedenken, den ich vorgestern schon erklärt habe zwischen perzeptivem und signitivem Bewusstsein. A tu musím ještě uvést to, co jsem vysvětlil předevčírem, totiž rozdíl mezi perceptivním a signitivním vědomím. Das perzeptive Bewusstsein weist mich auf anderes, was mir nicht gegeben ist, hin. Perceptivní nepoukazuje na nějaký předmět, který je mimo, kdežto to signitivní... Ne, to signitivní mě odkazuje na to, co není dáno. Tak to řekl obráceně.

Hejdánek: Já vím.

Jiný hlas: Ale perceptivní vědomí mi ten předmět dává jako sebedaný. Jsem si vědom: to je ono. Wenn die Tasse mir anschaulich gegeben ist, so weiß ich: es ist die Tasse selbst, die hier vor mir steht.

Perceptivní vědomí mi ten předmět dává jako sebedaný. Jsem si vědom: to je ono. [nesrozumitelné], ještě to signifikující na něj odkazuje.

Jiný hlas: Dieser Charakter der Selbstgegebenheit ist also dafür entscheidend, dass Husserl seinen Begriff der Anschauung auch auf kategoriale Gegenstände, auf Sachverhaltswahrnehmungen ausbreiten kann.

Und dann auch auf ideierende Abstraktionen, auf Wesensschau ausbreiten kann.

Hejdánek: S tímto pojmem perceptivního vědomí mu to umožňuje, aby rozšířil ten charakter té sebedanosti i na tu kategoriální oblast.

Jiný hlas: *So viel zur Erklärung vielleicht seines etwas seltsamen Begriffes von Intuition und Anschauung. Und jetzt die Frage nach dem Verhältnis zum griechischen Begriff der Theoria.*

Hejdánek: Tolik k tomu takovému zvláštnímu husserlovskému pojmu intuice a názoru. A teď ta otázka vztahu k řeckému pojmu *theoria*.

Jiný hlas: *Wenn man Husserls Phänomenologie insgesamt als Ganzes betrachtet, tritt da eine philosophische Haltung, eine Denkhaltung zu Tage, die sehr stark auf theoretische Probleme orientiert war. Husserl war kein praktischer Philosoph. Husserl war ein kontemplativer Philosoph. Er betrachtete das Ganze des Bewusstseinslebens und beschränkte sich dabei nur auf dieses Bewusstseinsleben. Also seine Betrachtung war Introspektion insgesamt. Und diese Kontemplation, diese Betrachtung war eine Betrachtung, ich wage es zu sagen, sub specie aeterni.*

Hejdánek: Když pozorujeme nebo uvažujeme fenomenologii Husserlovu jako celek, tak v tomto filosofickém postoji se uplatňuje myšlenkový postoj, který byl velice silně orientován na teoretické problémy. Husserl nebyl praktický filosof. Husserl byl kontemplativní filosof. Uvažoval o veškerém životě vědomí a omezoval se jenom na tento. Jeho uvažování bylo vlastně introspektivní. A já se odvážím říci, že tato kontemplativní introspekce byla *sub specie*, pod zorným úhlem věčnosti.

Jiný hlas: *Husserl war nicht darauf aus, dieses oder das zu erkennen, sondern die unveränderlichen Gesetze, die alles Bewusstseinsleben regieren. Aber in diesem allen, und das geht schon aus den Worten hervor, die ich hier gebraucht habe, in all diesem war er tatsächlich ganz stark visuell orientiert. Das Wort Kontemplation, das Wort Betrachtung, das Wort Theoria sind alles Worte, die mit Sehen zusammenhängen. Und Intuition nicht zu vergessen.*

Hejdánek: Husserlovi nešlo o to, to či ono poznat, nýbrž poznat neměnné zákony, které ovládají život vědomí. A v tom všem, a to už vyplývá z toho, co jsem teď pověděl, byl velice silně vizuálně orientován. Všecka tato tři slova – kontemplace, *theoria* anebo *Betrachtung*, německy *Betrachtung* – a intuice, souvisí s viděním, vizuálně.

Jiný hlas: *Also Husserls Denken war ein Sehen mit dem Auge des Geistes, sozusagen. Oder noch anders mit einem Wort von Goethe, das mir auf einmal im Gedächtnis kommt: „Zum Sehen geboren, zum Schauen bestellt“.*

Hejdánek: Husserlovo myšlení bylo viděním duchovním okem, takříkajíc. Nebo slovem Goethovým: „Narozen k vidění a k pozorování určen“.

Jiný hlas: *Insofern würde ich meinen, dass Husserls Philosophie starke Ähnlichkeit mit dem griechischen Begriff der Theoria hat. Trotz des Subjektivismus. Nun, so viel über das Sehen, die Anschauung und alles, was damit zusammenhängt. Gibt es noch andere Fragen, Bemerkungen?*

Hejdánek: A proto si myslím, že Husserlova filosofie má velice blízko k řeckému pojmu *theoria*, k řeckému myšlení, přestože byl subjektivista. Tedy tolik o tom vidění, o názoru a všem, co s tím souvisí. Máte další otázky, námítky, poznámky?

Jiný hlas: *Sie haben also die Reduktion der Apperzeptionen vorgeführt mit dem Beispiel von der Tasse und ist nur die Vorderseite geblieben. Wie meinen Sie es? Sehen Sie sie tatsächlich?*

Hejdánek: Vy jste tady předvedl tu redukci apercepcí na tom příkladu s tím šálkem a zbyla jenom ta přední strana. Jak to myslíte? Opravdu ji vidíte?

Jiný hlas: *Ich werde mal versuchen, in Husserls Geiste zu antworten. Husserl hat seinen Schülern immer eingeschärft, dass das richtige Sehen gar nicht selbstverständlich war und vielmehr erst erlernt werden musste. Also, wenn wir von diesem Beispiel sprechen, da würde Husserl seinen Schülern wahrscheinlich gesagt haben: Versuche jetzt mal erst richtig zu sagen, was du siehst. Und er würde dann, wenn die Antwort gewesen wäre: Wir sehen eine Tasse, tatsächlich Schwierigkeiten gemacht haben, Fragen gestellt haben. Ist das wirklich, was du siehst? würde er rückgefragt haben. Und dann würde sich das*

ganze Problem, das wir gestern diskutiert haben, zuerst uns vorgetan haben, also das Problem, dass wir im Grunde nur einen Teil dessen, was wir Tasse nennen, wirklich sehen.

Hejdánek: Pokusím se odpovědět v Husserlově duchu. Husserl vštěpoval neustále žákům, že to správné vidění není vůbec žádná samozřejmost a že se mu musí naučit. A kdybychom tedy použili ten příklad s tím šálkem, tak by Husserl asi řekl: Pokus se říci, co vlastně vidíš. A kdyby ta odpověď byla: Vidím šálek, tak by teda asi Husserl dělal potíže a kladl by otázky. Opravdu to vidíš? Tak by se zeptal. A pak by se ukázal vlastně ten problém, o kterém jsme už včera hovořili, že vlastně v podstatě vidíme jenom část toho, co nazýváme šálkem.

Jiný hlas: Und von dem, was wir wirklich sehen, also von dem, was in unserem *intentional* Erlebniß wirklich gegeben ist, nur von dem dürften wir zunächst sagen, dass es ein *Phänomen* sei.

Hejdánek: A z toho, co skutečně vidíme, a to, co je součástí toho našeho *intencionálního* prožitku, potom jenom můžeme hovořit, že je nám skutečně dáno.

Jiný hlas: Wenn wir die Tasse als *Phänomen* bezeichnen, so ist das nicht notwendig falsch, aber wir müssen wissen, was wir tun.

Hejdánek: Jestliže označíme šálek jako jev, není to samozřejmě falešné, ale musíme vědět, co činíme.

Jiný hlas: Wir müssen wissen, dass wir, ohne dass wir es zunächst selber dessen bewusst sind, eine ganze Menge von Wahrnehmungen hinzudenken.

Hejdánek: A musíme si uvědomit, že k tomu přidáváme celou řadu vjemů, které tam nemáme ve svém momentálním...

Jiný hlas: Ohne dass wir es uns vergegenwärtigen, *postulieren* wir sozusagen einer ganze Menge von dem, was uns nicht als solches gegeben ist.

Hejdánek: ...aniž si to zpřítomňujeme, tak to vlastně *postulujeme*. Celou řadu toho, co nám není jako takové dáno.

Jiný hlas: [nesrozumitelné] Heidegger má třeba v *Sein und Zeit* o vyjevení. Považuje taky Husserl to, když já se na někoho dívám a ten je červený, on tam má ten příklad s tím, a já vidím, že je nemocný? Já nevidím jeho přední tvář, že je červená a tak dále, ale já ho vidím, jeví se mi nemocný ten člověk. Jestli tohleto jevení nemocným bude Husserl taktéž považovat za to, že vidím nemocného? A nebo že vidím jenom člověka, který má... já na to vůbec už se nedívám...

Hejdánek: Podívejte se, ale já navrhuji teď, zase už jsme trochu dál. Pamatujte si to, k tomu se pak vrátíme, ale já bych rád, aby teda dostal odpověď.

Jiný hlas: Čím to shrnuju vždycky?

Hejdánek: Tak, to je ta základní otázka.

Jiný hlas: Also, co to vlastně je, ten šálek? Was mich berechtigt, das zusammenzusetzen, trotzdem dass ich nur diese partikuläre Wahrnehmung von der Vorderseite habe. Was geschieht eigentlich, wenn ich das zusammensetze, in husserlscher Auffassung?

Hejdánek: Co se to vlastně děje, když to shrnu? Jakým právem a co to znamená v husserlově pojetí?

Jiný hlas: Was da geschieht, ist, dass ich... ich drücke es zunächst mal ganz primitiv aus... was geschieht, ist, dass ich von verschiedenen Seiten die Tasse wahrnehme, und dass die Wahrnehmungen von diesen verschiedenen Seiten sich wie etwa die Stückchen eines Puzzles zusammenfügen und ineinander passen, zur Deckung miteinander kommen. Děje se to, že vlastně skládá ty různé dílčí vjemy tak, že se ty navzájem...

Hejdánek: ...vzájemně [nesrozumitelné]. Husserl pro to má termín, že se uskutečňuje *syntéza identifikace*.

Jiný hlas: Und wie soll man sich das dann *in concreto* vorstellen? Jak si to máme představit konkrétně?

Nun, wir sollen das Bewusstsein als einen unaufhörlichen Strom von Erlebnissen denken. Musíme myslet vědomí tak, jako že jde o obrovský proud prožitků. In dem, soweit ich auf diese Tasse die Aufmerksamkeit richte... a tím, že zaměřuju pozornost na ten šálek... hin und wieder allerhand verschiedene Wahrnehmungen stattfinden. Tím se uskutečňuje tu a tam celá řada bezpočtu různých

vjemů. Ich kann sie von dieser Seite betrachten, ich kann sie von anderen Seiten betrachten, ich kann sie bei hellem Licht betrachten, ich kann sie im Dunkeln sehen, ich kann sie sehen, wenn ich betrunken bin, ich kann sie mit einer Brille sehen, wobei ich drei Tassen zugleich... und so weiter. Ich habe allerhand verschiedene mögliche Erfahrungen von dieser Tasse.

Hejdánek: Spoustu nejednorodnějších zkušenostních vjemů o tomto šálku, z této strany, z oné strany, ve tmě, při světle, když jsem opilý, s brýlemi a tak dále.

Jiný hlas: Und diese Tasse, diese Tasse ist, soweit ich davon reden kann, soweit ich sie erkenne, das Ergebnis aller dieser verschiedenen Wahrnehmungen. Tak ten šálek je výsledkem těch nejednorodnějších vjemů. Soweit diese Wahrnehmungen zueinander passen. Pokud tyto vjemy pasují k sobě. Denn das steht nicht von vornherein fest. A to není samo sebou dáno. Es wäre ganz gut möglich, dass sich, wie Husserl mit einem kantischen Terminus sagt, aus dem Gewühl der Empfindungen gar nichts Gegenständliches ergibt. A tady užívá Husserl kantovský příklad, jako by z toho víření počitků nic se nepodávalo jako předmět. Wenn wir nehmen die erste Perzeption in dem Strom...

Hejdánek: To nejde.

Jiný hlas: Na ja, aber gar nicht da einschalten. Aber ich weiß nicht, worauf du hinaus willst.

Jiný hlas: Ich will nur sagen, dass wenn ich soll das sehen, und die verschiedene Perzeptionen zusammenzugeben, also kann ich mich meine erste Perzeption vorstellen, erste Perzeption des Teiles, ohne vorher die ganze Tasse vor den Augen haben oder... Ich verstehe jetzt nicht. You say it in English perhaps. Abfolge von den Perzeptionen... vorgehen... Also wir können die bloße Perzeptionen nehmen. Und wie man kann von den Perzeptionen zum Ganzen vorgehen?

Hejdánek: Ja, das muss wieder, wie gesagt, durch diese *Identifikationssynthese*.

Jiný hlas: On přece v *Kritice čistého rozumu* říká, že vlastně ten hrneček se prostě konstituuje už v té vnitřní tvářnosti toho. To říkáte všechno jasně, ale teď jde o tu první percepci. Teď jde o tu první intuici. Když jde o tu první percepci, tak by mě zajímalo, co teda ta první percepce jako... jak můžeme percipovat ten hrneček z té vnější strany, aniž by se nám to už v té vnitřní zkušenosti...

Jiný hlas: Než to budeme mít celé, jaksi pomocí těch percepcí, on říká pohled z různých stran a v různých situacích, jaksi dá dohromady ten vnější pohled na ten hrneček.

Hejdánek: No, to není, to není totiž percepce. Percepce se dostane teprve tehdy, když je to uspořádané, když se to dává na souhlas, k tomu to on říká, že on to tam vlastně má neustále...

Jiný hlas: Ja, ich weiß nicht, ob das nun einigermaßen gelöst ist, oder ob die Verwirrung nun noch größer geworden ist.

Jiný hlas: No, to je to vlastně, to je to, co říkal teďka pan kolega, ne? O tom, jako jak z toho, co vidím, to, co teda vnímám, viděli jsme tu první percepci teda toho čeho? Hrníčku? Jak vznikne ta první...

Jiný hlas: Ale jak se to vyvrbí v tu první percepci toho hrníčku, v ten první hrníček asi.

Jiný hlas: Ale to neznám ten hrníček. Nemůžu teda vědět, že vnímám hrníček.

Jiný hlas: To je to, co on říká, že nejdřív vidíme přední stranu hrníčku, ale...

Jiný hlas: Vidiš hrníček, ne přední stranu. Něco, co je vnějšek něčeho. Ale protože hrníček vidím z různých stran a můžu ho obcházet, tak uzavřu z toho ten hrníček.

Jiný hlas: Ne, to není jenom z toho obcházení. To máš z předešlé zkušenosti.

Jiný hlas: Já bych se rád ještě dostal k té neznámé straně. Připusťme, že jsme jednou poprvé přišli do místnosti, poprvé vidím hrníček z přední strany. To znamená, v tom případě ještě ten hrníček nevidím. Mám pouze percepci jakéhosi čehosi. A teď mě zajímá, jak z percepce toho čehosi uzavřu ten hrníček.

Jiný hlas: Na to dal odpověď už. Z těch svých předcházejících zkušeností, percepcí.

Jiný hlas: A jak? To je ta otázka, jak z těchto předchozích...?

Jiný hlas: Also, die Frage ist geklärt worden. Martin hat folgendes Beispiel gegeben. Wir betreten ein Zimmer, sehen wir also, das ist unsere erste Perzeption, Wahrnehmung. Gut gesetzt, die Vorderseite einer Tasse. Nun, wie, und das ist das Hauptproblem, wie setze ich von meiner früheren Wahrnehmung, Erfahrung dieser Art, von dieser ersten Wahrnehmung in diesem Zimmer, wie schließe ich auf die Tasse?

Also ich schließe vor... nehme ich dasselbe, was Husserl immer als Einwand gegen das vernünftige oder natürliche Denken. Problem besteht nicht darin, dass, sondern wie. Also ähnlicherweise, ich kann tausende Wahrnehmungen haben. Aber wie schließe ich von dieser früheren Erfahrung im konkreten Beispiel darauf, dass da die Tasse besteht? Das Wie je drahý.

Hejdánek: Das geht durch einen Prozess von Bestätigungen und Widerlegungen von Wahrnehmungen durcheinander. Ideální proces toho vzájemného potvrzování oněch percepcí. Folgende Wahrnehmungen können vorhergehende entweder bestätigen oder durchstreichen, wie Husserl sagt. Ty předcházející vjemy buď jsou potvrzeny tím vjemem, který teď právě mám, nebo jsou prostě popřeny.

Ein berühmtes Beispiel aus den *Logischen Untersuchungen*, das Husserl selber gibt, ze *Studii k logice*, ein frivoles Beispiel ist sozusagen... dává jako takový frivolní příklad... das ist das Beispiel der Panoptikumsdame. Příklad dámy z panoptika. Das ist glaube ich eine Erscheinung, die jetzt fast verschwunden ist, aber die es seinerzeit gegeben hat. To je asi věc, která už skoro zmizela, ale v jeho době to bylo. Also man stelle sich vor, man geht an einem Sonntagnachmittag mit seiner Familie in das Panoptikum. Dejme si s rodinou v neděli odpoledne do panoptika.

Da kann man allerhand Puppen sehen, die eine verräterische Ähnlichkeit mit Lebewesen aufweisen. Tam lze vidět všelijaké loutky, které vykazují jakousi odpornou podobnost s živými bytostmi. Man steigt im Panoptikum die Treppe hoch, blickt nach oben und sieht da eine freundliche Dame, von der man meint, dass sie dich begrüßt. Stoupáme v panoptiku nahoru po schodech a vidíme tam nějakou milou paní a máme dojem, že nás chce pozdravit. Man blickt ein zweites Mal und sieht, es ist nur eine Puppe. Podíváme se podruhé a vidíme, že je to jenom loutka.

Die anfängliche, die erste Perzeption in deiner Redeweise, ten první vjem, wird durch die nächste Perzeption nicht bestätigt, sondern widerlegt. Tím druhým vjemem není potvrzen, nýbrž naopak vyvrácen. Und so, also im Prinzip so, kommt Erfahrung zustande. A tak se uskutečňuje v principu zkušenost. Ich gebe hier nur zwei Phasen aus dem Wahrnehmungsverlauf, man muss das im Prinzip als einen unbegrenzten Strom denken. Uvádím zde jenom dvě fáze z toho obrovského proudu zkušenosti. Dies dürfte deutlich sein, nicht wahr? Eine Folgewahrnehmung kann die vorhergehende entweder bestätigen oder widerlegen. Následující zkušenost buď potvrzuje, nebo vyvrací tu předchozí.

Jiný hlas: a tak dále. A to je možná problém, na který zde byla položena otázka. *Und so weiter, und das ist vielleicht ein Problem, nach dem auch hier gefragt wurde. Soweit diese Wahrnehmungen sich auf dasselbe beziehen, soweit also die Panoptikumsdame, die ich in der zweiten Wahrnehmung als eine Puppe erkenne, von mir identisch gesetzt wird mit der lebhaften, freundlichen Dame, die ich in der ersten Wahrnehmung zu sehen glaubte, soweit also diese Identifikation vollzogen wird, wird meine erste Wahrnehmung durch die zweite berichtigt.*

A pokud tedy může dojít k té *identifikaci*, k tomu potvrzení pomocí toho následujícího vjemu, té zkušenosti, pak je tedy potvrzena ta [nesrozumitelná] – on tady uváděl tu loutku s tou dámou, takže tam to není. On chtěl spíše říct, že tedy může být také opačný případ, že to je potvrzeno.

Auch die Identifikation ist also ein Problem, auch diese ist nicht... steht nicht von vornherein fest. I tato identifikace je problém, ta se neklade sama sebou od začátku. Es ist auch eine Möglichkeit, dass ich im Wahrnehmungsverlauf zum Schluss komme, dass meine zweite Wahrnehmung sich auf etwas ganz anderes bezieht als die erste. Může dojít k tomu, že ten můj druhý vjem se vztahuje k úplně něčemu jinému než ten první. *Aber also diese Möglichkeit beiseite gelassen, soweit es sich also um zwei Wahrnehmungen von demselben Gegenstand handelt, berichtigt die zweite die erste.* To nechám tedy stranou, tuto možnost, ale pokud se tedy dva vjemy týkají téhož předmětu, tak buď tedy ten druhý potvrzuje, nebo popírá. Tak, to je výsledek toho Husserlova textu.

Nehmen wir an, dass ein Gegner Husserls Theorie braucht und sagt: Nein, am Anfang sehe ich die Tasse und die Vorderseite ist erst ein Produkt der Analyse. Also es ist eigentlich ein sekundäres, eine sekundäre Konstruktion. Welche Gründe oder welche Argumente würde da Husserl bringen? Ve smyslu toho zdůraznění toho pra-světa a té konstrukce vědy. Totiž že přední strana je konstrukcí vědy.

Řekněme, že tu bude protivník a řekl by: Nikoliv, to, co nejdřív vidím, je šálek čaje, a přední strana je teprve výsledkem analýzy, to jest je to konstrukce, sekundární konstrukce. Jaký argument by tady použil Husserl?

Hejdánek: *Husserl würde darauf bestehen, dass wir, strikt genommen, nur die Vorderseite sehen. Strikte vzato vidíme pouze přední stěnu. Und er würde natürlich nicht das Recht bestreiten, den Rest der Tasse hinzuzudenken und das Ganze gleich als Tasse zu benennen.* A nepopřel by sice to právo domyslet si i ty ostatní stěny a hned to nazvat šálkem. *Aber wenn er diese Argumente, so wie wir sie jetzt besprechen, ausführt, ist ihm wichtig der Unterschied zwischen dem, was als gegeben gelten kann und dem, was als transzendent betrachtet wird.* Pro něho je prostě důležité to, co je evidentně dáno, a to, co je *transcendentní* vůči tomu evidentně danému.

Zde je možná užitečné, abych předvedl některé z těch komplikací, na které jsem před chvílí narážel. Je důležité si uvědomit, že když budeme brát tento šálek jako příklad, musíme si uvědomit, že *Husserl* nemluví o vnějším vnímání, nemluví o vnějším vjemu tohoto šálku, nýbrž mluví vždy o našem vědomém vnímání, tedy o vnímání toho vnějšího vjemu šálku, o našem vnímání šálku. Jde mu tedy o prožitky vědomí, a ne v první řadě o věci. Mluví o fenoménech, a ne o věcech. To je důležité vědět.

A potom ta druhá věc, druhá komplikace. Řekl jsem před chvílí tak trochu neohrabaně, když ten šálek pozoruji z různých stran. Tak jsem tu uvedl své tělesné já, své reálně existující já, totiž moje já. Ale při bližším pohledu toto reálné já propadá *redukci*, jak jsme viděli. Já nesmím svou vlastní existenci činit předpokladem prožitku tohoto šálku. A samozřejmě ani vaši existenci. Dobrá, to je pár komplikací, které si člověk musí uvědomit, pokud chce nahlédnout, o čem a jak *Husserl* vlastně přemýšlí. Tak, tolik k té přednášce.

Jiný hlas: Strana 55 a následující v mém vydání. *In der vierten Vorlesung findet eine Ausweitung der Forschungssphäre statt mit dem intentional Immanenten.* Ve čtvrté přednášce dochází k rozšíření oblasti zkoumání o to, co je *intencionálně imanentní*. *und wichtig ist hier also zu sehen, dass dieses intentional Immanente von dem reell Immanenten unterschieden wird und den neuen Immanenzbegriff Husserls ausmacht.* A je důležité zde tedy vidět, že se rozlišuje mezi *intencionálně imanentním* a *reálně imanentním* a to, co charakterizuje ten nový pojem *imanence*. *Immanent und in dem Sinne gegeben ist nicht nur das Reelle, was im Bewusstsein ist, sondern was intentional vermeint wird. Das ist immanent, das ist in dem Sinne auch gegeben, das gehört zur phänomenologischen Sphäre.* Imanentní není pouze to *reálně* dané ve vědomí, nýbrž i to, co je *intencionálně* míněno. To je *imanentní*, to je v tomto smyslu také dané, to patří k *fenomenologické* sféře.

První odstavec na straně 55 je opakování, to můžeme přeskočit. Potom ale druhý odstavec, tam je o tom *intencionálně imanentním* řeč, a nyní prosím číst řádku 16. Řádka 16 od druhého odstavce na straně 55.

--- (1988-01-10 Hendrik Adriaanse - Husserl (6) [LVH311VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: ...gewisse Gegebenheit.

Hejdánek: ...určitou danost.

Jiný hlas: Das ist mit dem Ausgangspunkt, also mit dem von dem wir in der ersten Vorlesung ausgegangen sind, fast im klaren Widerstreit.

Hejdánek: To se však jeví jako jasný protiklad k tomu, co bylo na počátku té první přednášky.

Jiný hlas: Da war ja festgestellt worden, dass die Gegenstände nicht gegeben sind.

Hejdánek: Tam bylo konstatováno, že předměty nejsou dány.

Jiný hlas: Und der erkenntnistheoretischen beziehungsweise phänomenologischen Reduktion anheimfallen sollen.

Hejdánek: Že naopak podléhají filosofické, fenomenologické redukci.

Jiný hlas: Jetzt haben Sie aber auf einmal eine gewisse Gegebenheit.

Hejdánek: Ted' najednou máme jistou určitou danost.

Jiný hlas: Husserl kann das nur sagen aufgrund seines neuen *Immanenzbegriffes*.

Hejdánek: Může to říct pouze na základě nového pojmu *imanence*.

Jiný hlas: Den er inzwischen entfaltet hat.

Hejdánek: Který mezitím rozvinul.

Jiný hlas: Und jetzt sind wir auch der Lösung des anfänglichen Problems, wie Erkenntnis seinen Gegenstand treffen kann, auch ganz nah gekommen.

Hejdánek: Ted' jsme se dostali velice blízko k tomu základnímu problému, jak může poznání postihnout předmět.

Jiný hlas: Die phänomenologische Forschung hat es nicht nur mit der Erkenntnis im Sinne des Erkenntnisaktes zu tun.

Hejdánek: Fenomenologické zkoumání má co do činění s poznáním ne jenom jako aktem.

Jiný hlas: Sondern auch mit dem Gegenstand, auf den sich dieser Akt bezieht.

Hejdánek: Nýbrž i s předmětem, ke kterému se toto poznání vztahuje.

Jiný hlas: Mit anderen Worten, innerhalb der Sphäre der Selbstgegebenheit, der phänomenologischen Sphäre also, kann die Phänomenologie nach beiden Seiten forschen, so wie es hier gesagt wird.

Hejdánek: Uvnitř sféry sebedanosti může fenomenologické zkoumání mít tedy dvojí směr.

Jiný hlas: Und so kann dann auch das Wesen der Beziehung zwischen diesen beiden Seiten aufgeklärt werden.

Hejdánek: Čímž taky může být vyjasněna podstata toho vztahu.

Jiný hlas: Und dann ist das Problem im Prinzip gelöst.

Hejdánek: Pak je ten problém vlastně v principu vyřešen.

Jiný hlas: Ich gehe zur Seite 56.

Hejdánek: Přečítám na stranu 56.

Jiný hlas: ...und vom dritten Absatz an, wo das Problem der Allgemeinheit gestellt wird.

Hejdánek: ...od třetího odstavce, kde je postaven problém obecnosti.

Jiný hlas: Also die Frage ist, gehören in der phänomenologischen Sphäre nicht nur die einzelnen Erlebnisse und ist das Allgemeine nicht transzendent.

Hejdánek: Otázka se staví asi takto, jestli do té sféry fenomenologické nepatří pouze jednotlivé prožitky a vlastně ty obecné jsou transcendentní povahy.

Jiný hlas: Husserls Antwort ist, dass das Allgemeine tatsächlich in einem gewissen Sinn transzendent ist.

Hejdánek: Husserl řekne, že skutečně to obecné je v jistém smyslu transcendentní.

Jiný hlas: Aber dieser Sinn, in dem das Allgemeine transzendent ist, ist ein unbedeutender, unwichtiger Sinn.

Hejdánek: Ale tento smysl, totiž že to obecné je v jistém způsobu transcendentní, není důležitý.

Jiný hlas: Zeile 26, an dieser Transzendenz Anstoß zu nehmen, ist nicht weiter als ein Vorurteil.

Hejdánek: Kdybychom se zarazili nad touto transcendencí, pak by to vlastně nebylo nic jiného než předsudek.

Jiný hlas: In anderen Bedeutungen und wichtigeren Bedeutungen ist das Allgemeine tatsächlich genauso gegeben wie das Einzelne.

Hejdánek: Z jiné strany výkladu a významu je to obecné stejně důležité jako jednotlivý prožitek.

Jiný hlas: So behauptet wenigstens dieser dritte Absatz auf Seite 56.

Hejdánek: To alespoň tvrdí ten třetí odstavec na straně 56.

Jiný hlas: Aber dann geht Husserl im vierten Absatz weiter, diese Behauptung selber infrage zu stellen: ist dem wirklich so?

Hejdánek: Ale v dalším odstavci se sám Husserl ptá: je tomu skutečně tak?

Jiný hlas: Und dann entscheidet er die Frage mithilfe eines Beispiels.

Hejdánek: Potom rozhoduje tu otázku pomocí příkladu.

Jiný hlas: Nämlich die Anschauung von Rot.

Hejdánek: A sice nazření červeně, červené barvy.

Jiný hlas: Man kann Einzelanschauungen von Rot haben.

Hejdánek: Můžeme mít jednotlivá nazření červeně.

Jiný hlas: Wahrscheinlich klingt es im Tschechischen auch wie ein Barbarismus, das ist es im Deutschen meiner Meinung nach auch: Einzelanschauung von Rot. Aber gut, das muss man fürliebnehmen.

Hejdánek: Pravděpodobně v češtině to zní stejně barbarsky jako v němčině.

Jiný hlas: Diese Einzelanschauungen sind absolut gegeben. Also wenn mir etwas Rotes vor den Blick, vor den phänomenologischen Blick kommt, so ist es unbezweifelbar.

Hejdánek: Pokud se do mého pohledu dostaví něco jednotlivého, pak tedy vnímám červenou barvu, pak je to dáno naprosto.

Jiný hlas: Ich kann sinnvollerweise bezweifeln, ob das Rot, was mir vor den Blick kommt, in Wirklichkeit auch da ist, aber dass es mir vor den Blick kommt, kann ich nicht bezweifeln.

Hejdánek: Že se to dostává do mého pohledu, o tom naprosto nemohu pochybovat, jestli to tam skutečně je, ta červená barva tu bývá.

Jiný hlas: Aber das ist also ein einzelnes Rot, eine Einzelwahrnehmung von Rot.

Hejdánek: To je tedy jednotlivý vjem.

Jiný hlas: Und nun behauptet Husserl in knappen Worten, dass auf gleiche Weise auch das Rot in *specie*, das Rot als Rot-Art, als Art der roten Farbe, als Rotnuance mir vor den Blick kommen kann.

Hejdánek: A teď Husserl tvrdí v několika slovech, že to platí také o červení jako *specie*, stejným způsobem jako o tom příkladu.

Jiný hlas: Zwischen dem einzelnen Rot und dem Rot in *specie* ist der gleiche Unterschied wie zwischen etwas Partikularem und etwas Generalem, etwas Allgemeinem.

Hejdánek: Mezi tím jednotlivým vjemem červené barvy a červení jakožto *specie* je stejný rozdíl jako mezi partikulárním a generálním.

Jiný hlas: Man kommt von dem einen zum anderen mit Hilfe...

Hejdánek: Od jednoho k druhému se dostáváme pomocí...

Jiný hlas: *idei- ideierender Abstraktion*.

Hejdánek: *ideující abstrakce*.

Jiný hlas: *beziehungsweise einer Wesensschau*.

Hejdánek: respektive nahlížení podstat.

Jiný hlas: *Das ist also eine Abstraktion, in der von der Einzelheit des Einzelnen abgesehen wird*.

Hejdánek: Abstrakce, v níž se odhlédne od té jednotlivosti toho jednotlivého.

Jiný hlas: *und das Allgemeine in diesem Einzelnen vor Augen genommen wird*.

Hejdánek: A to obecné v tom jednotlivém se stane před očima.

Jiný hlas: *Über dieses Verfahren der Wesensschau beziehungsweise der ideierenden Abstraktion hat Husserl in seinen Logischen Untersuchungen etwas ausführlicher geredet*.

Hejdánek: O tomto postupu nahlížení podstat nebo *ideující abstrakce* v *Logických zkoumáních* psal Husserl podrobněji o těchto věcech.

Jiný hlas: *Und er hat da mehrere Beispiele, nicht nur das Beispiel von Rot, sondern auch das Beispiel vom Dreieck*.

Hejdánek: A tam uvádí více příkladů, nejen příklad té červeně, ale též trojúhelníka.

Jiný hlas: *Ich kann ein Dreieck auf zweierlei Weise betrachten*.

Hejdánek: Mohu se na trojúhelník – mohu o něm uvažovat dvojím způsobem.

Jiný hlas: *Einmal als dieses Dreieck da, zum Beispiel was auf dem Tafel gezeichnet ist mit Kreide*.

Hejdánek: Jednak jako trojúhelník, který je tu na tabuli namalován křídou.

Jiný hlas: *Aber ich kann diesen Dreieck, den ich auf der Tafel gezeichnet habe, auch als DAS Dreieck betrachten*.

Hejdánek: Ale mohu o něm také uvažovat, o tom, který je na tabuli namalován, jako o trojúhelníku jako takovém.

Jiný hlas: *Und da gibt's auch noch, um vollständig zu sein, eine dritte dazwischen liegende Möglichkeit*.

Hejdánek: A vlastně ještě, abychom byli úplní, jakási třetí mezitím se vyskytující možnost.

Jiný hlas: *Gehen wir davon aus, dass ich an der Tafel einen Dreieck gezeichnet habe, deren Ecken 90 Grad und zweimal 45 Grad sind.*

Hejdánek: Představme si, že bychom tam na té tabuli měli trojúhelník, který má tedy 90 stupňů a dvakrát 45 stupňů a je rovnoramenný.

Jiný hlas: *Dann kann ich diesen Dreieck, den ich an die Tafel gezeichnet habe, auch als das Dreieck, das rechtwinklige Dreieck mit zwei Ecken von 45 Grad, also das gleichschenklige rechtwinklige Dreieck betrachten. Dann ist es also nicht nur das Dreieck im Allgemeinen, aber das Dreieck in specie, nicht?*

Hejdánek: A když uvažuji o tomto rovnoramenném trojúhelníku, tak pak to není trojúhelník vůbec obecně, nýbrž je to trojúhelník jako *specie*, pravoúhlý rovnoramenný trojúhelník.

Jiný hlas: *Und an diesem Beispiel kann man sehen, dass die Wesensschau nichts Mystisches ist, nichts Geheimnisvolles.*

Hejdánek: Na tomto příkladě je vidět, že to nahlížení podstat není nic mystického, nic tajemného.

Jiný hlas: *Jeder Schulmeister, der seinen Schülern die Anfänge der Geometrie beibringen will, benutzt diese Möglichkeit einer Wesensschau.*

Hejdánek: Každý učitel, který chce uvést žáka do nauky geometrické, tak vlastně používá tohoto nahlížení podstat.

Jiný hlas: *Jeder, noch so unbegabte Schüler versteht unmittelbar, dass was der Schulmeister sagt, nicht auf dieses Dreieck da auf der Wandtafel sich bezieht, sondern auf Dreiecke im Allgemeinen.*

Hejdánek: Každý, i sebe méně nadaný žák pochopí, že nejde o ten trojúhelník na té tabuli, nýbrž že jde o trojúhelník vůbec.

Jiný hlas: *Und das was er von einer Dreieck dieser Sorte sagt, für alle anderen Dreiecke jener Sorte gleichfalls gilt.*

Hejdánek: Že to, co o něm říká, platí o všech trojúhelnících toho daného druhu.

Jiný hlas: *Auf diese Weise kann man also im Einzelnen das Allgemeine sehen. Das ist Wesensschau.*

Hejdánek: Tímto způsobem je možno v tom jednotlivém vidět to obecné. A to je nahlížení podstaty.

Jiný hlas: *Und das geht auch mit Rot, nicht? Wenn ich dieses Stückchen Rot hier an dieser Tasse sehe, dann kann ich aufgrund dieser Rotwahrnehmung mir auch diese Rotnuance im Allgemeinen vorstellen.*

Hejdánek: A to samozřejmě je i s červení. Když vidím kousek červené barvy na tomto šálku, tak mohu na základě tohoto vnímání té červené barvy potom usoudit na všechny nuance červené barvy v obecném smyslu.

Jiný hlas: *Und so ist also auch das Rot in specie, wie Husserl sagt. Diese Rotnuance und jede beliebige Rotnuance, die wir denken, ist uns selbst gegeben als eine Spezies von Rot.*

Hejdánek: A tak je tedy i ta červeně jako *specie*, jak říká Husserl. Ta určitá červená barva, jakákoliv, je nám samodána jako *specie* červeně.

Jiný hlas: *Also ist die phänomenologische Sphäre auch mit Allgemeinheit ausgebreitet.*

Hejdánek: A tím se rozšiřuje ta fenomenologická sféra o tu obecnost.

Jiný hlas: *Und es wird dann auch, wie Husserl auf Seite 57 ausführt, es wird dann auch eine Vergleichung zwischen dieser Rotnuance und einer anderen Rotnuance möglich. Kurz um, im Bereich des Allgemeinen können auch allerhand weitergehende Aussagen gemacht werden.*

Hejdánek: A tedy v rámci toho obecného je možno činit nejrůznější srovnávání a odpovědi.

Jiný hlas: *Nun gibt Husserl zu, unten auf der Seite, dass das Rotphänomen ein sehr viel einfacheres Phänomen als das Erkenntnisphänomen ist.*

Hejdánek: Ale připouští samozřejmě Husserl, že ten fenomén červeně je daleko jednodušší než fenomén poznání.

Jiný hlas: *Nur ist freilich Erkenntnis keine so einfache Sache wie Rot, wie er sagt.*

Hejdánek: Protože samozřejmě není poznání tak jednoduchá věc jako červeně.

Jiný hlas: *Also wenn man über Erkenntnis auf der gleichen Weise denken und reden will wie von Rot, da*

muss man einige Komplikationen ins Spiel bringen, die Husserl hier als teleologische Zusammenhänge charakterisiert, unten auf der Seite.

Hejdánek: Čili chceme-li hovořit o poznání stejným způsobem jako o červení, tak samozřejmě musíme vzít v úvahu celou řadu komplikací, které tu charakterizuje dole Husserl jako teleologické souvislosti. Jiný hlas: *Der Terminus wird hier nicht ausgelegt. Ich vermute aber, dass Husserl darunter versteht, wie wir es auch schon in der Diskussion ein bisschen berührt haben, dass Erfahrungen jeweils ineinander greifen.* Ten termín zde není vyložen, ale tuším, že jde asi o to, nač jsme tady narazili v diskusi, že se ty jednotlivé vjemy k sobě řadí a *und dass so der Erfahrungsverlauf, in dem Erkenntnis zustande kommt, a že tento průběh, zkušenostní průběh, v němž se uskutečňuje poznání, in eine gewisse Richtung gesteuert wird, je veden určitým směrem, ein gewisses Gefälle hat, auf ein Telos, ein Ziel zu, jako by mu telos nebo cíl... Also das ist der Unterschied zwischen Rot und Erkenntnis. Erkenntnis, Rot ist sozusagen jedes Mal incidentell gegeben, Erkenntnis ist aber ein Verlauf, ein Prozess mit einer Richtung.* Seite 58, 1. Zeile. *Dafür führt Husserl wiederum aus, dass die phänomenologische Analyse der Erkenntnis eine apriorische Analyse ist. Wir haben diesen Terminus schon kennen gelernt. Das besagt bei Husserl also, dass es sich um eine Wesensanalyse handelt.* Takže to je ten rozdíl mezi tou červení, která je sice jaksi nahodilá, kdežto toto poznání je charakterizováno nasměrováním, ten průběh je proces. Strana padesát osm. Tam Husserl vykládá, že fenomenologická analýza je analýza podstaty, analýza *a priori*. *Und die, dass der apriorische Charakter der Analyse noch einmal bestätigt, darin, že sie nicht deduktiv, sondern intuitiv verfahren. Alles im reinen Schauen. Zeile 20. Sie theoretisiert und mathematisiert nicht.* Ten apriorní charakter té analýzy spočívá v tom, že není deduktivní povahy, nýbrž intuitivní. Všecko se odehrává v čistém nazírání, neteoretizuje a nematematizuje ta analýza. *In diesem Sinne könnte man in dieser Hinsicht könnte man eine gewisse Ähnlichkeit zwischen Husserl und Wittgenstein konstatieren. Ein berühmtes Diktum von Wittgenstein ist: „Don't think, look!“ Denke nicht, schaue! Und das ist genau, was Husserl auch immer wieder meint.* V tomto smyslu by se dala konstatovat jistá podobnost mezi Husserlem a Wittgensteinem. Známy Wittgensteinův výrok je: „Don't think, look!“ Mysli ne, dívej se. Nepřemýšlej, dívej se. A to je to, co neustále Husserl také míní. *Nicht theoretisieren – und das ist hier natürlich etwas anderes, als wovon wir soeben redeten, als wir es von der griechischen vom griechischen Begriff theoria ableiteten –, theoretisieren meint also theoretische Konstruktionen machen, nikoliv teoretizovat – a tady je to ovšem něco jiného, než o čem jsme tady hovořili v souvislosti s tím řeckým pojmem theoria –, teoretizovat znamená tedy dělat nějaké teoretické konstrukce, které jsou ovšem něco jiného, než o čem jsme tady hovořili na pozadí toho řeckého theoria, ohne intuitiven Gehalt, nicht? Das ist dem phänomenologischen Verfahren entgegen. ...bez intuitivního obsahu. To je právě proti tomu fenomenologickému postupu. Phänomenologie theoretisiert und mathematisiert nicht. Sie ist aber sehr wohl eine Wissenschaft, wenn auch keine objektivierende Wissenschaft. Also hier nimmt Husserl den Titel Wissenschaft für Phänomenologie in Anspruch, obwohl er, wie wir es gesehen haben, in der ersten Vorlesung einen scharfen Unterschied zwischen philosophischem und wissenschaftlichem Denken gemacht hat.* Fenomenologie neteoretizuje a nematematizuje. Je to ovšem přece jen věda, i když ne objektivizující věda. Tady si Husserl osobuje ten termín věda pro fenomenologii, i když, jak jsme viděli v té první přednášce, činil rozdíl mezi myšlením filosofickým a vědeckým. *Ja, da ist es natürlich... Ja, naturwissenschaftliche oder natürliche Denkweise. Ano, vědecká a ostatní... přirozená věda nebo přirozený způsob myšlení. Und er spricht dort auch über philosophische Wissenschaft. Mluví tam ovšem také o filosofické vědě. Ja, gut, ja, Sie haben recht. Ja, in der ersten Zeile haben wir es. Ano, dobře, máte pravdu. V první řádce to máme. Zwar ja, allgemein die Wissenschaft in phänomenologischem Sinne ist etwas ganz anderes als Wissenschaft im natürlichen Sinne. Und was haben diese zwei Wissenschaften zusammen? Als Wissenschaft... A obecně ta věda ve fenomenologickém smyslu je něco jiného než věda v tom přirozeném smyslu. A co tedy ty dvě vědy jako věda mají dohromady? Dass sie gültige Erkenntnis... Sie stellen beide Formen gültiger Erkenntnis dar. Protože obě předkládají platné poznání. Aber wie schon einmal gesagt, die Gültigkeit der objektivierenden Wissenschaften ist eine unbegründete. Ale ta platnost*

té objektivizující vědy je nepodložená nebo nezdůvodněná. *Um noch einmal das Beispiel der Mathematik zu nehmen: Husserl zweifelt nicht an der Gültigkeit der Ergebnisse von mathematischer Arbeit. Die Mathematiker kommen zu gültigen Ergebnissen. Nur wissen sie selber eigentlich nicht, worauf diese Gültigkeit gegründet ist. Abychom vzali příklad matematiky: Husserl nepochybuje o platnosti výsledků matematické práce. Matematici skutečně dosahují platných výsledků. Jenomže oni sami nevědí, na čem se zakládá tato platnost. Sie sind, wenn ich mal diesen etwas ehrfurchtlosen Vergleich ziehen darf, sie sind mit, zum Beispiel, mir zu vergleichen, wenn ich ein Fernsehgerät einschalte. Ich drehe den Knopf um und weiß dann: jetzt wird etwas erscheinen. Aber warum das so ist und wie das alles wirkt, davon habe ich keine Ahnung. Jsou srovnatelní – pokud smím užít takového neuctivého přirovnání – jsou srovnatelní například se mnou, když zapnu televizi. Otočím knoflíkem a vím, že se teď něco stane, ale proč a jak je to možné, o tom nemám tušení. Also ich kann mit einem Fernsehgerät umgehen, aber worauf das, was da geschieht, eigentlich gegründet ist, weiß ich nicht. Und so behauptet Husserl, že Mathematiker mit Zahlen arbeiten, aber selber nicht wissen, was eine Zahl eigentlich ist. Und er war selber als Mathematiker ausgebildet, das muss man dabei wissen. Umím zacházet s tím aparátem, ale na základě čeho se to vlastně děje, to nevím. A tak tvrdí Husserl, že matematici s čísly pracují, ale sami nevědí, co to číslo je. A on přitom sám byl jako matematik vzdělán, to musíme o něm vědět.*

Jiný hlas: *Und dieser Unterschied, also zwischen begründeter und unbegründeter Erkenntnis, ist der Unterschied zwischen wissenschaftlicher und philosophischer. A tento rozdíl, to jest mezi vědou fenomenologickou a objektivní, je v tom, že ta druhá není taková. Aber auch die wissenschaftliche Erkenntnis ist vollgültig. Das muss man sagen. Ale také poznání vědecké je plně platné. To musíme říci. Dobrá. Konečně na straně 58, přeloženo od řádky 29, ...und wo in einer zusammenfassenden Formulierung des Programms der Phänomenologie gegeben wird. tady je v odstavci shrnující formulace programu fenomenologického zkoumání.*

Das schauende und ideierende Verfahren innerhalb der strengsten phänomenologischen Reduktion ist ihr ausschließliches Eigentum. Es ist die spezifisch philosophische Methode, insofern als diese Methode wesentlich zum Sinn der Erkenntniskritik und überhaupt zu jeder Kritik der Vernunft gehört.

Přečíst si to může každý sám pro sebe. *Das kann jeder für sich nachlesen. Ich glaube, ich muss das nicht mehr erläutern, aber es ist schon ein wichtiger Text. Věřím, že to už nemusím dále vykládat, ale je to důležitý text.*

Závěrem k těm částem ze čtvrté přednášky, které už nebudeme číst, kde je potom z tohoto získaného stanoviska uvažováno o *evidenci*. Také tento pojem je nově vytvořen. *Auch dieser Begriff wird neu geprägt. Dochází tak k úplně novému pojetí. Husserl lehnt eine Interpretation von Evidenz im Zusammenhang mit einem Gefühl, mit einem Evidenzgefühl stärkstens ab. Husserl odmítá ten problém evidence spojený s jakýmsi pocitem, s pocitem evidence, velmi silně ho odmítá. Evidenz ist der Titel für Selbstgegebenheit. A evidence je vlastně titulem pro samodannost. Und das tema der Phänomenologie ist eben alle Selbstgegebenheit. A tématem fenomenologie je vlastně všechna tato samodannost. Also alle Erfahrungen, alle Anschauungen haben ein Recht in der Phänomenologie. Všechny zkušenosti, všechny názory mají svá práva ve fenomenologii. Und damit ist der Streit der Erfahrungen, in dem sie sich gegenseitig bestätigen und widerlegen, erst recht geöffnet. Dieser Streit wird kein Ende haben. A tím je spor mezi těmi různými zkušenostmi, které se buď potvrzují, nebo se popírají, ten je teprve otevřen. Tento spor nebude mít konce. Das Erkennen kann sich auf nichts endgültig fixierbares festlegen. Poznávání se nemůže na nic definitivního a fixního omezit. Das ist das Ende des Positivismus. Je to konec positivismu. Máte k tomu otázku?*

Jiný hlas: Měl bych k tomu otázku. *Wie können dvě bloße Erfahrungen zusammen im Streit sein? Aber die bloße Erfahrungen? Wie können die bloße Erfahrungen im Streit sein? Čistě jenom zkušenosti, jak mohou být dvě pouhé zkušenosti ve sporu? Wie können dvě pouhé zkušenosti im Streit sein? Als Erfahrungen.*

Jak mohou být dvě pouhé zkušenosti ve sporu? Jako zkušenosti.

Jiný hlas: Musím říct, že po tom, co jsem právě v odpovědi na tvou otázku vysvětlil, vlastně nerozumím té

otázce. Jak mohou být dvě pouhé zkušenosti ve sporu? Když se koukám na hrneček, když se koukám na minci, nejdřív zepředu a pak zezadu, tak...

Jiný hlas: Ne, tak to Husserl nemyslel.

Jiný hlas: Přece to... no dobře, ale tam nejsou ve sporu.

Jiný hlas: A co?

Jiný hlas: Tam je ve sporu to, že vidím nejdřív pannu a ne zkušenost, která by se odporovala se zkušeností.

Jiný hlas: To je zkušenost, to je *cogitatio*, to je jak zkušenost, tak i poznání.

Jiný hlas: *Jede Erfahrung ist...* Pouhá zkušenost...

Jiný hlas: No tohle je daný určitě, tohle je ten problém, samodannost.

Jiný hlas: Mně pořád nejde do hlavy, co je to to samodané. Že mohou být, jaksi, dva vjemy, o tom já nepochybuji, to je běžná zkušenost. Ale Husserl s tím pracuje tak, že ty vjemy nebo to, z čeho vychází, jsou jakési samodanosti. A v rámci těchto dvou různých samodaností, jak ty dvě samodanosti jsou ve sporu? Jak mohou být ve sporu?

Jiný hlas: *Wie können überhaupt dvě Selbstgegebenheiten in den Streit geraten?* Jak se mohou vůbec dvě samodanosti dostat do sporu?

Jiný hlas: *Gesetzt, die Erlebnisse nachharentionell sind, selbstgegeben. Wie können dvě Selbstgegebenheiten dieser Art in den Streit geraten?*

Jiný hlas: Asi v tom je ten problém, nesmíme slovo *samodannost* příliš zatěžovat. Výsledek všech těchto výkladů je tento, že právě *samodannost* ve smyslu nepochybné velikosti je zpochybněna.

Hejdánek: ‚Führ‘ das ještě dále, also das Ergebnis der Ausführungen in diesem Text ist eben, že *dass die Selbstgegebenheit im Sinne einer unbezweifelbaren Größe, sage ich vorläufig, Einheit, abgrenzbare Einheit, die unbezweifelbar wäre im Gegensatz zu allen anderen, dass diese Idee abgeschafft wird.*

Výsledek všech těchto vývodů je vlastně, že pokud bychom chápali *Selbstgegebenheit* jako veličinu, řekněme, která by byla v rozporu, v protikladu k ostatním, prostě výsledek těch úvah je, že toto neplatí. *Selbstgegebenheit* oder Evidenz, wie Husserl hier auch sagt, ist mit anderen Worten ein Titel, der nicht vor Irrtümern schützt. Evidence nebo sebedanost, jak ji nazýváme, není titulem pro něco, co by bylo chráněno před omylem.

Das, was mir evident ist im Sinne von selbstgegeben, kann durch folgende Evidenzen widerlegt werden. To sebedané, sebedanost, evidenci, to může být dalšími evidencemi popřeno.

Evidenz hat es aber fast im Sinne des anglického slova *evidence*, totiž jako nárok na to být brán za vážné jakožto zkušenost. *Es gilt als Erfahrung.* V tom smyslu, že vlastně to zakládá právo na to být bráno za vážné jakožto zkušenost. V tom anglickém smyslu slova *evidence*, že to je důkaz, důkaz.

Und Husserl wird dem hinzufügen, dass zum Beispiel in seinem Buch Ideen zur reinen Phänomenologie, dass Selbstgegebenheit in diesem Sinne der letzte Grund aller Erkenntnis ist und ein absolutes Anrecht hat. V té Husserlově knize *Ideje k čisté fenomenologii* Husserl tvrdí, že *Selbstgegebenheit* nebo evidence je naprosto základem, o němž nelze pochybovat, je mimo pochybnost, a tudíž je východiskem pro zkoumání.

Also ich kann nichts, was in diesem Sinne evident ist, in dem Prozess meiner Erfahrung außer Acht lassen oder davon sagen: das gilt nicht. Ne, to platí vše. *Und dadurch setze ich mich erst dem Widerstreit, dem möglichen Widerstreit der Erfahrungen aus. Dadurch kommt es erst zu diesem im Prinzip unendlichen Erfahrungsprozess, in dem Erfahrungen miteinander zur Deckung kommen.*

Na jedné straně to, co mi je dáno v té sebedanosti, v evidenci, to je něco, co platí, co má být vzato vážně, co je důkaz samo v sobě, jaksi důkaz nebo základ, ale stojí to jaksi v proudu těch dalších evidencí, je to vystaveno tomu možnému sporu s tou další evidencí.

Jiný hlas: Dobře, ale mně jde právě o ten spor mezi těmi dvěma evidencemi nějak přiblížit. Jako jak se to k sobě může vztahovat v té jedné a té druhé věci.

Jiný hlas: K čemu si k třetímu, jo?

Jiný hlas: No, že tam musí být něco, na čem se to musí potom srovnávat.

Jiný hlas: Jo, *Ideen 1*, první svazek. Bohužel.

Hejdánek: Možná pomůže anglické slovo *evidence* ještě nejvíc. *Das ist auch ein Wort, das eine ziemlich... ich möchte fast sagen neutrale Bedeutung hat, also nicht so ganz schwer wie das deutsche Wort Evidenz sonst genommen wird, und auch das Wort Selbstgegebenheit. Davon denken wir leicht: nun, daran kann man nichts sagen, das kann auch nicht falsch sein und so weiter. Was ich als selbstgegeben einsehe, das muss auch so sein, und dann kann...* pak už tento rozpor není možný. To anglické slovo je skromnější podle mého mínění, *evidence*, není tak přísné jako to německé *Evidenz*, které vyvolává dojem, že to je jaksi naprosto apodikticky dáno a jako už by nebyl žádný možný spor v dané otázce. Ne, ta *evidence* má být poukaz k něčemu.

Jiný hlas: *No evidence of...*

Jiný hlas: Jako třeba v soudním řízení, ne?

Hejdánek: *Ja, zum Beispiel in einem Gerichtsverfahren, nicht? Ein Mord hat stattgefunden und jetzt soll der Täter aufgespürt werden...* a nyní mohou nejrůznější věci být *evidence*, že? *Ein Taschentuch, das da gefunden wird, oder ein Hut, oder irgendein Fetzen von Stoff...* to všechno může být *evidence*. *Und das braucht nicht alles miteinander in genauen Einklang sein, nicht?* Odkazuje na soudní řízení, kde se shromažďují ty jednotlivé věci, jako je šátek a tak dále, a to se všechno nazývá *evidence*. A není třeba, aby všechny... může se stát, že tedy ta průkaznost jednoho je větší nebo průkaznost druhého je menší a tak dále, čili je to jaksi v oslabenější podobě. Čili v tom Husserlově procesu nejde o to vztahovat se k descartovskému základu.

Also in dem Lauf deiner Erläuterung kam man zu einer Möglichkeit der Lösung oder Problem auch, dass wenn da zwei Evidenzen im Streit sich befinden, ob nun das Dritte als Maßstab oder Kriterium, ob der Streit besteht oder ob er lösbar ist, ob das Dritte zu setzen ist. Das Dritte, nämlich wie kann man entscheiden bloß auf die Tatsache hin, dass man da zwei im Streit... Možná se nedá rozhodnout mezi těmito dvěma, nýbrž musí třetí a čtvrtá a pátá *evidence* přijít do hry. Und dann bekommt, schlägt die Schale sozusagen nach einer Seite durch und dann hat die eine Gruppe von *Evidenzen* die Oberhand über die andere Gruppe von *Evidenzen*. So geht's.

Jiný hlas: A potom jedna ta skupina jedněch evidencí převahu nad těmi druhými. Tedy...

Hejdánek: Der wichtige Punkt, warum Husserl das Wort *Evidenz* gebraucht, ist, dass alle diese Gegebenheiten im Prinzip gültig sind und mitzählen im Prozess der Feststellung der Wahrheit.

Jiný hlas: Ale ten důležitý bod, proč užívá Husserl slova *evidence*, protože všechny jsou jaksi platné a spolupůsobí v tom procesu hledání pravdy. No jo, jenže otázka jiná je v tom, jestli ty *evidence*, chce se rozhodovat o tom, která platí nebo ne, jak se to rozhoduje? Na čem? Ano, všechny, jestli ta jejich platnost se rozhoduje na něčem, na něčem jednom, anebo jestli je něco jiného, co rozhoduje o jejich *evidenci*, tedy o jejich platnosti. Kde se bere to, že o některé *evidenci* nakonec řeknou, že je platná nebo ne?

Jestliže jsou všechny stejně platné.

Hejdánek: Když je *evidence*, tak je vždycky platná.

Jiný hlas: Ano, je, všechny jsou platné jakožto *evidence*, nemůžou vůbec být chybné. Ale kde se bere, kdy ta jedna vyvrátí tu předešlou?

Hejdánek: Nemůže vyvrátit. Jedině když... [nesrozumitelné]... když všechny platí, tak nemůže dojít ke sporu. *Evidence* je něco mimo pravdu a lež.

Jiný hlas: Ale on přece říká, že ty *evidence* platí po jistou dobu a pak může přijít jiná, která ji vyvrátí, to on říká přece.

Hejdánek: Man nimmt in Kenntnis, dass alle *Evidenzen* gültig sind. Er hat Bedenken darüber, weil ich sagte: so, als ob die *Evidenzen* jenseits von Wahrheit und Lüge...

Jiný hlas: ...všechny jsou platné. Totiž, že jsou to zážitky nebo zkušenosti. V tomto smyslu jsou platné. Opravdu.

--- (1988-01-10 Hendrik Adriaanse - Husserl (6) [LVH311VA]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Hejdánek: Byl ten, že i ten korelát toho faktu počítání, to znamená ty jednotky, považuje také za dané nazření.

Jiný hlas: *Die Zahl als Einheit von Vielheit, als Vielheit von Einheit, lässt sich als eine Art Sachverhalt, als ein Zusammenhang von Einheiten betrachten.*

Hejdánek: Je možno uvažovat o čísle jako souboru jednotek.

Jiný hlas: *Und so kann Husserl in den Logischen Untersuchungen, in der sechsten Logischen Untersuchung, also von Sachverhaltswahrnehmung sprechen.*

Hejdánek: A k tomu může v šestém Logickém zkoumání mluvit už o vnímání nebo vjemu toho, co teď nazýváme *Sachverhalt*, to znamená o souboru.

Jiný hlas: *Das ist also die Wahrnehmung nicht nur eines einzelnen Dinges beziehungsweise Erlebnisses, sondern die Wahrnehmung einer Konstellation.*

Hejdánek: To už není vnímání jednotlivé věci, nýbrž to už je vnímání jakési konstelace, více věcí.

Jiný hlas: *Und Husserl gebraucht dafür, für diese Sachverhaltswahrnehmung, auch den bekannteren Terminus kategoriale Anschauung.*

Hejdánek: A používá pro toto vnímání tohoto *Sachverhaltu* v tomto smyslu vskutku také jiného termínu – kategoriální nahlížení, *kategoriale Anschauung*.

Jiný hlas: *Nun, das ist der erste Schritt. Der zweite Schritt folgt dann bald darauf und beinhaltet, dass Anschauungscharakter nicht nur diesen Sachverhalten oder kategorialen Gegenständen zukommt, sondern auch allgemeinen Gegenständen.*

Hejdánek: To je první krok. Brzy následuje další krok a v něm už nezůstává jenom u toho nazíracího charakteru toho *Sachverhaltu* nebo toho kategoriálního, nýbrž i obecných předmětů.

Jiný hlas: *Wir haben das in unserem Text auch bereits gesehen. Husserl zufolge sind nicht nur einzelne Erlebnisse unbezweifelbar gegeben, sondern auch die Allgemeinheiten, die sich aus diesen Partikularitäten sozagen herauschauen lassen.*

Hejdánek: Viděli jsme to už i v našem textu. Podle Husserla nejsou jenom jednotlivé prožitky bezpochyby dány, nýbrž i obecnosti, které se jaksi nazří z těchto partikularit.

Jiný hlas: *Wir werden gleich noch ein ausführliches Beispiel davon sehen in unserem Text. Hier, also bei diesem Herausschauen von Allgemeinheiten aus den individuellen Erlebnissen, ist Husserls bekannter Terminus Wesensschau oder ideierende Abstraktion von Anwendung.*

Hejdánek: Ještě se setkáme s jedním názorným příkladem toho. Tady při tom jaksi vyření toho všeobecného z těchto partikulárních je Husserlův známý termín *Wesensschau* nebo ideující abstrakce, *ideierende Abstraktion*, anebo nazření podstaty, *Wesensschau*.

Jiný hlas: *Man kann also auch das Wesen schauen, nicht?*

Hejdánek: Můžeme tedy nazřít i podstatu, že?

Jiný hlas: *Nun kann man sich, wenn ich so in etwa den Weg, den Husserl bis zu seinem jetzt gebrauchten Anschauungsbegriff gegangen ist, gezeichnet habe, man kann sich die Frage stellen: Ja, was hat denn das alles noch mit Anschauung zu tun?*

Hejdánek: Jestliže se seznámíme s tou cestou, jak dospívá k tomu dopracovanému pojmu nazírání, můžeme se zeptat: Co to má společného s nazíráním? Co to má společného s nazíráním? Já vím, že on víc k tomu, teď v poslední době skočil, už tam to musím dát.

Jiný hlas: *Dieser Frage widmet Husserl schon in den Logischen Untersuchungen eine interessante Betrachtung, indem er zugibt, dass man so einen kategorialen Gegenstand oder einen Sachverhalt nicht malen kann.*

Hejdánek: Už v Logických zkoumáních věnuje této otázce velice zajímavou úvahu, v níž připouští, že takový kategoriální předmět nebo *Sachverhalt* nelze vymalovat.

Jiný hlas: *Ich kann, sagt er, einen Baum malen, ich kann Grünes malen, aber ich kann nicht malen, dass dieser Baum grün ist.*

Hejdánek: Mohu vymalovat strom, mohu vymalovat zelenou barvu, ale nemohu namalovat, že tento

strom je zelený.

Jiný hlas: *Und was ich nicht malen kann, das kann ich auch nicht anschauen, nicht? Das gibt er also zu.*

Hejdánek: A co nelze malovat, to nemohu nazřít, že? To tedy připouští.

Jiný hlas: *Ich kann den Sachverhalt, dass dieser Baum grün ist, nicht malen, obwohl ich den Baum und das Grüne malen kann. Den Zusammenhang vom Baum und Grün, also die Verbindung des Subjekts Baum mit dem Prädikat grün im Urteil: Dieser Baum ist grün. Dieser Sachverhalt, das Grünsein des Baumes, kann ich nicht malen.*

Hejdánek: Tady použil vztah mezi subjektem, jímž je v daném případě strom, a predikátem, jímž je ta zelenost. To nemohu vymalovat, tento vztah.

Jiný hlas: V čem se liší Husserlův *Schau* od staré řecké *theoria*?

Hejdánek: O tom se ještě pokusím něco říct, ale teď nejdříve toto dokončit. Existují tedy velice důležité rozdíly mezi jednoduchým nazřením a kategoriálním. Přesto se domnívá, že může rozšířit termín nazření i na kategoriální předměty a věcné stavy, protože i ty *Sachverhalte* mohou mi být dány. Ten rozhodující znak toho, že něco nazírám, je, že je mi to dáno. A tu musím ještě uvést to, co jsem uvedl předevčírem, totiž rozdíl mezi perceptivním a signitivním vědomím. Perceptivní nepoukazuje na nějaký předmět, který je mimo, kdežto to signitivní poukazuje na to, co není dáno, *das signifikative weist mich auf das, was nicht gegeben ist hin*

Jiný hlas: *sagt Husserl, glaube ich.*

Hejdánek: Tak to Husserl tuším. Ale to perceptivní vědomí mi ten předmět dává jako sebedaný. Já jsem si vědom, to je on. Když se mi šálek názorně dán, tak vím, že je to šálek sám, který tu stojí.

Jiný hlas: *Perzeptives Bewusstsein gibt mir den Gegenstand, während das signifikative auf ihn hinweist.*

Hejdánek: Perceptivní vědomí mi ten předmět dává, kdežto signifikativní na něj odkazuje.

Jiný hlas: *Dieser Charakter der Selbstgegebenheit ist also dafür entscheidend, dass Husserl seinen Begriff der Anschauung auch auf kategoriale Gegenstände, auf Sachverhaltswahrnehmungen ausbreiten kann. Und dann auch auf ideierende Abstraktionen, auf Wesensschau ausbreiten kann.*

Hejdánek: Tento charakter sebedanosti je tedy pro Husserla rozhodující k tomu, aby mohl rozšířit svůj pojem nazírání i na kategoriální oblast.

Jiný hlas: *So viel zur Erklärung vielleicht seines etwas seltsamen Begriffes von Intuition und Anschauung. Und jetzt die Frage nach dem Verhältnis zum griechischen Begriff der theoria.*

Hejdánek: Tolik snad k vysvětlení jeho poněkud zvláštního pojmu intuice a nazírání. A teď ta otázka po poměru k řeckému pojmu *theoria*.

Jiný hlas: *Wenn man Husserls Phänomenologie insgesamt als Ganzes betrachtet, tritt da in einer philosophischen Haltung, eine Denkhaltung zutage, die sehr stark auf theoretische Probleme orientiert war.*

Hejdánek: Když posuzujeme nebo uvažujeme Husserlovu fenomenologii v celku, v tom filosofickém postoji se uplatňuje myšlenkový postoj, který byl velice silně orientován na teoretické problémy.

Jiný hlas: *Husserl war kein praktischer Philosoph. Husserl war ein kontemplativer Philosoph. Er betrachtete das Ganze des Bewusstseinslebens und beschränkte sich dabei nur auf dieses Bewusstseinsleben. Also seine Betrachtung war Introspektion insgesamt. Und diese Kontemplation, diese Betrachtung war eine Betrachtung, ich wage es zu sagen, sub specie aeterni.*

Hejdánek: Husserl nebyl praktický filosof. Husserl byl kontemplativní filosof. Uvažoval o veškerém životě vědomí a omezil se vlastně jenom na tento život vědomí. Jeho uvažování bylo v podstatě introspektivní a tato kontemplace, tato introspekce byla *sub specie*, pozorování pod zorným úhlem věčnosti.

Jiný hlas: *Husserl war nicht darauf hinaus, dieses oder das zu erkennen, sondern die unveränderlichen Gesetze, die alles Bewusstseinsleben regieren. Aber in diesem allen, und das geht schon aus den Worten hervor, die ich hier gebraucht habe, in all diesem war er tatsächlich ganz stark visuell orientiert.*

Hejdánek: Husserlovi nešlo o to, poznat to či ono, nýbrž poznat neměnné zákony, které ovládají život vědomí. Ale v tom všem, a to už plyne z toho, co jsem řekl, byl velice silně vizuálně orientován.

Jiný hlas: *Das Wort Kontemplation, das Wort Betrachtung, das Wort theoria sind alles Worte, die mit Sehen zusammenhängen. Und Intuition nicht zu vergessen. Also Husserls Denken war ein Sehen mit dem Auge des Geistes sozusagen. Oder noch anders mit einem Wort von Goethe, das mir auf einmal ins Gedächtnis kommt: „Zum Sehen geboren, zum Schauen bestellt.“*

Hejdánek: Všecka ta tři slova – kontemplace, *theoria* a nebo *Betrachtung*, německy uvažování – i intuice, souvisí s viděním. Husserlovo myšlení bylo vidění okem ducha. Nebo ještě jinak, slovem Goethovým: „Narozen k vidění, k pozorování určen.“

Jiný hlas: *Insofern würde ich meinen, dass Husserls Philosophie starke Ähnlichkeit hat mit dem griechischen Begriff der theoria.*

Hejdánek: V tomto ohledu se domnívám, že Husserlova filosofie má velkou příbuznost k řeckému pojmu *theoria*, k řeckému myšlení.

Jiný hlas: *Nun so viel über das Sehen, die Anschauung und alles, was damit zusammenhängt. Gibt es noch andere Fragen, Bemerkungen? Sie haben also die Reduktion der Apperzeption vorgenommen mit dem Beispiel der Tasse. Und ist nur die Vorderseite geblieben. Wie machen Sie das? Sehen Sie sie tatsächlich?*

Hejdánek: Tolik o vidění, nazírání a o všem, co s tím souvisí. Provedl jste tedy redukci apercepce na tom příkladu s tím šálkem a zbyla jen ta přední strana. Jak to myslíte? Vidíte ji skutečně?

Jiný hlas: *Ich werde mal versuchen, in Husserls Geiste zu antworten. Husserl hat seinen Schülern immer eingeschärft, dass das richtige Sehen gar nicht selbstverständlich war, und vielmehr erst erlernt werden musste. Also, wenn wir von diesem Beispiel sprechen, da würde Husserl seinen Schülern wahrscheinlich gesagt haben: „Versuch jetzt mal erst recht zu sagen, was du siehst.“*

Hejdánek: Pokusím se odpovědět v Husserlově duchu. Husserl svým žákům neustále vštěpoval, že to správné vidění není vůbec žádná samozřejmost a spíše se mu muselo naučit. Takže kdybychom mluvili o tomto příkladu, tak by Husserl žákům pravděpodobně řekl: „Pokus se teď nejdřív skutečně říct, co vlastně vidíš.“

Jiný hlas: *Und er würde dann, wenn die Antwort gewesen wäre: „Wir sehen eine Tasse“, tatsächlich Schwierigkeiten gemacht haben, Fragen gestellt haben: „Ist das wirklich, was du siehst?“, würde er rückgefragt haben. Und dann würde sich das ganze Problem, das wir gestern diskutiert haben, zuerst uns dargetan haben, also das Problem, dass wir im Grunde nur...*

Hejdánek: A kdyby ta odpověď byla „vidím šálek“, tak by tedy asi Husserl dělal potíže a kladl by otázky. „Opravdu to vidíš?“, okamžitě by se ptal. A potom by se před námi vyvstal celý ten problém, o kterém jsme včera diskutovali, tedy problém, že v podstatě jen vidíme jenom část obsahu.

Jiný hlas: *Und von dem, was wir wirklich sehen, also von dem, was in unserem intentionalen Erlebnis wirklich gegeben ist, nur von dem dürfen wir zunächst sagen, dass es ein Phänomen sei.*

Hejdánek: A o tom, co skutečně vidíme a to, co je součástí toho našeho intenzionálního prožitku, potom jenom můžeme hovořit, že nám skutečně je dán jako jev.

Jiný hlas: *Wenn wir die Tasse als Phänomen bezeichnen, so ist das nicht notwendig falsch, aber wir müssen wissen, was wir tun.*

Hejdánek: Když označíme šálek jako jev, není to samozřejmě nezbytně falešné, ale musíme vědět, co činíme.

Jiný hlas: *Wir müssen wissen, dass wir, ohne dass wir uns dessen zunächst selbst bewusst sind, eine ganze Menge von Wahrnehmungen hinzudenken.*

Hejdánek: Musíme si uvědomit, že vlastně k tomu přidáváme celou řadu vjemů a že to nemáme ve svém teď momentálně.

Jiný hlas: *Ohne dass wir es uns vergegenwärtigen, postulieren wir sozusagen eine ganze Menge von dem, was uns nicht als solches gegeben ist.*

Hejdánek: Že to vlastně postulujeme, celou řadu toho, co nám není jako takové dáno.

Jiný hlas: Mně není jasné, jak se vlastně dá k takové redukci dospět, když to sice je takové nesrozumitelné...

Jiný hlas: Já bych chtěl jenom...

Hejdánek: Moment, moment, nechte ho vyjádřit.

Jiný hlas: Příkladem, jak o tom Heidegger má třeba v *Sein und Zeit* o vyjevení, tak může považovat taky Husserl to, když já se na někoho dívám a ten je červený, tam má ten příklad s tím, a já vidím, že je nemocný? Já nevidím, jeho přední tvář je červená a tak dále, ale já ho vidím, jeví se mi nemocný ten člověk. Jestli tohleto jevení nemocným bude Husserl taktéž považovat za to, že vidí nemocného, a nebo že vidí jenom člověka, který má... já na to vůbec se nedívám...

Hejdánek: Podívejte se, ale já přeruším diskusi, protože se už v podstatě nemůžeme... Zapamatujte si to a já se k tomu vrátím, ale já bych rád, aby teda dostal odpověď ještě k tomu Husserlovi, protože teď jsem to chápal tak, jak to řekl.

Jiný hlas: Ano.

Hejdánek: Tak by to vlastně vedlo, dovedeno do konce, k manipulování v nějaké představivosti.

Jiný hlas: Ne, ne.

Hejdánek: Vždyť on to řekl předevcírem, vzpomeňte si, že řekl právě, že to, že já řeknu šálek, vyplývá z toho, že buď mé dřívější zkušenosti, nebo zkušenosti jiných se v podstatě už toto shrne. A toto mě dovoluje, abych postuloval v daném případě, když vidím pouze jenom část jakéhokoli předmětu, abych ten předmět označil jako celek. Tak tohleto už bylo řečeno. Tak teď se k tomu nějak chcete vyslovit. Moje otázka zněla v podstatě tak: čím to stvrzuji vždycky znovu?

Jiný hlas: Tak. To je ta základní otázka.

Hejdánek: Jakože šálek.

Jiný hlas: *Was mich berechtigt, das zusammenzusetzen, trotzdem dass ich nur diese partikuläre Wahrnehmung von der Vorderseite habe? Und was geschieht eigentlich, wenn ich das zusammensetze? In Husserlscher Auffassung.*

Hejdánek: Vlastně co mě opravňuje a co mě k tomu vede, že teda co se to vlastně děje, když to shrnu? Jakým právem? A co to znamená v Husserlově pojetí?

Jiný hlas: *Was da geschieht, ist, dass ich von... ich drücke es zunächst mal ganz primitiv aus... was geschieht, ist, dass ich von verschiedenen Seiten die Tasse wahrnehme und dass die Wahrnehmungen von diesen verschiedenen Seiten sich wie etwa die Stückchen eines Puzzles zusammenfügen und ineinander passen zur Deckung miteinander kommen.*

Hejdánek: Děje se to, že vlastně se skládají ty nejrůznější vjemy, takže se ty vjemy vzájemně kryjí. To je zase ten problém toho překrývání, co jsme tady měli včera, myslím.

Jiný hlas: *Es findet, wie Husserl mit seinem eigenen technischen Terminus sagt, es findet eine Identifikationssynthese statt.*

Hejdánek: Husserl pro to má termín, že se uskutečňuje syntéza identifikace.

Jiný hlas: *Und wie soll man sich das dann in concreto vorstellen? Nun, wir sollen das Bewusstsein als einen unaufhörlichen Strom von Erlebnissen denken, in dem, soweit ich auf diese Tasse die Aufmerksamkeit richte, hie und da allerhand verschiedene Wahrnehmungen stattfinden.*

Hejdánek: Jak si to máme představit konkrétně? Musíme si myslet vědomí tak, jako že je naprosto obrovským proudem prožitků, v němž tím, že zaměřuji svou pozornost na ten šálek, se uskutečňují tu i tam celá řada bezpočetných vjemů.

Jiný hlas: *Ich kann sie von dieser Seite betrachten, ich kann sie von anderer Seite betrachten, ich kann sie bei hellem Licht betrachten, ich kann sie im Dunkeln sehen, ich kann sie sehen, wenn ich betrunken bin, ich kann sie mit einer Brille sehen, wobei ich drei Tassen zugleich sehe und so weiter. Ich habe allerhand verschiedene mögliche Erfahrungen von dieser Tasse.*

Hejdánek: Můžu ji vidět z této strany, z oné strany, při světle, ve tmě, když jsem opilý, s brýlemi a tak dále. Spoustu nejrůznějších vjemů, zkušenostních vjemů o tomto šálku, které teď jmenoval.

Jiný hlas: *Und die Tasse, diese Tasse ist, soweit ich davon reden kann, soweit ich sie erkenne, das Ergebnis aller dieser verschiedenen Wahrnehmungen.*

Hejdánek: A ten šálek je výsledkem těchto nejrozumnějších vjemů.

Jiný hlas: *Soweit diese Wahrnehmungen zueinander passen. Denn das ist nicht selbstverständlich, das steht nicht von vornherein fest.*

Hejdánek: Pokud tyto vjemy pasují k sobě. To od začátku není samo sebou dáno.

Jiný hlas: *Es wäre ganz gut möglich, dass sich, so wie Husserl mit einem kantischen Terminus sagt, aus dem Gewühl der Empfindungen gar nichts Gegenständliches ergibt.*

Hejdánek: A tady užívá Husserl pomocí kantovského termínu příkladem jako z toho víření počitků nic se nepodává.

Jiný hlas: *Ich bin bei der ersten Perzeption, in dem Strom, die erste Perzeption, das geht eigentlich nicht. Na ja, aber kann ich da ein... ich weiß nicht, worauf du hinauswillst. Ich will nur sagen, že když to mám vidět a ty různé percepce dát dohromady, tak si můžu tu svou první percepci představit, tu první percepci té části, aniž bych předtím měl celý ten hrneček před očima?*

Hejdánek: On se prostě konstituuje ten hrneček. To není percept, ten hrneček se prostě uskupuje, když se na něj z různých stran díváš. To je všechno jasné, ale jde o tu první percepci, jak se k té první percepci dostaneš, když ještě nemáš nic zkonstituováno?

Jiný hlas: Mě by zajímalo, co je ta první percepce. Jak můžu percipovat ten hrneček z jedné strany jako hrneček předtím, než si ho celý pomocí těch percepcí, jak on říká, pohledem z různých stran a v různých situacích dám dohromady?

Hejdánek: To není percepce vlastně. Percepce nastane teprve, až když jsou uspořádané ty percepty za sebou. No a o to právě jde.

Jiný hlas: *Ich weiß nicht, ob das nun einigermaßen gelöst ist, oder ob die Verwirrung nur noch größer geworden ist.*

Hejdánek: No, poukázal k tomu, jak z toho, co vidím, z toho prvního, vyvstane ten hrneček. Jak vznikne ten první?

Jiný hlas: První se musí říct jako kompletně první percepce, první percepce věcíčky, první hrneček.

Jiný hlas: Ale to neznám, dokud neznám, co je hrneček. Nemůžu tedy vidět žádnou percepci hrnečku.

Hejdánek: Tak řekněme, že všichni vidíme přední stranu hrnečku.

Jiný hlas: Ne, vidíš hrneček, respektive přední stranu něčeho.

Jiný hlas: A protože hrneček vidím z různých stran a mohu ho obcházet, tak uzavřu z toho ten hrneček.

Hejdánek: To je na základě tvé předešlé zkušenosti, percepce.

Jiný hlas: No právě, to je jasné. Ale kdybychom se dostali na myšlenkový experiment: Předpokládejme, že jsme poprvé přišli do místnosti, kde poprvé vidíme hrneček z přední strany. To znamená, v tom případě ještě ten hrneček nevidím, mám pouze percepci jakéhosi čehosi. A mě by zajímalo, jak z percepce toho čehosi uzavřu hrneček.

Hejdánek: Na to dal odpověď už. Z těch svých předcházejících zkušeností percepcí.

Jiný hlas: Ale jak z té předchozí percepce?

Jiný hlas: *Also, die Frage ist geklärt worden. Martin hat folgendes Beispiel: Wir treten in ein Zimmer, wir sehen also, das ist unsere erste Wahrnehmung, gut gesetzt, die Vorderseite einer Tasse. Nun, wie, das ist das Hauptproblem, wie schließe ich von meiner früheren Wahrnehmungserfahrung dieser Art, von dieser ersten Wahrnehmung in diesem Zimmer, wie schließe ich auf die Tasse? Also die Schlussfolgerung.*

Nämlich dasselbe, was Husserl immer als Einwand gegen das vernünftige oder natürliche Denken sieht. Das Problem besteht nicht darin, dass, sondern wie. Ich kann tausende Wahrnehmungen haben, aber wie schließe ich von dieser früheren Erfahrung in konkret diesem Beispiel, auf dass da die Tasse besteht? Das Wie.

Das geht durch einen prozess von Bestätigungen und Widerlegungen von Wahrnehmungen durch einander.

Hejdánek: Jde o proces toho vzájemného potvrzování těch vjemů.

Jiný hlas: *Folgende Wahrnehmungen können vorhergehende entweder bestätigen oder durchstreichen,*

wie Husserl sagt.

Hejdánek: Ty předcházející vjemy buď jsou potvrzeny tím vjemem, který teď právě máš, nebo jsou prostě popřeny.

Jiný hlas: *Ein berühmtes Beispiel aus den Logischen Untersuchungen, das Husserl selber gibt, ein frivoles Beispiel ist sozusagen das Beispiel der Panoptikumsdame.*

Hejdánek: Slavný příklad z Logických zkoumání, který Husserl sám dává, je to příklad panoptikální dámy. To je dnes asi už jev, který zmizel, ale v jeho době to bylo.

Jiný hlas: *Man stelle sich vor, man geht an einem Sonntagnachmittag mit seiner Familie in das Panoptikum, da kann man allerhand Puppen sehen, die eine verräterische Ähnlichkeit mit Lebewesen aufweisen. Man steigt im Panoptikum die Treppe hoch und blickt nach oben und sieht da eine freundliche Dame, von der man meint, dass sie einen begrüßt.*

Hejdánek: Jdeme v neděli odpoledne do panoptika, tam uvidíte loutky, které vykazují oklamnou podobnost s živými bytostmi. A jdete po schodech nahoru a nahoře vidíte vlídnou dámu, o které se domníváte, že vás zdraví. Máme dojem, že nás zdraví.

Jiný hlas: *Man blickt ein zweites Mal und sieht, es ist nur eine Puppe. Die anfängliche, die erste Perzeption, in deiner Redeweise, wird durch die nächste Perzeption nicht bestätigt, sondern widerlegt.*

Hejdánek: Podíváme se podruhé a vidíme, že to je pouze loutka. Ten první vjem není tím druhým vjemem potvrzen, nýbrž naopak vyvrácen.

Jiný hlas: *Und so, also im Prinzip so, kommt Erfahrung zustande. Ich gebe hier nur zwei Phasen aus dem Wahrnehmungsverlauf, man muss das im Prinzip als einen unbegrenzten Strom denken. Eine folgende Wahrnehmung kann die vorhergehende entweder bestätigen oder widerlegen.*

Hejdánek: A tak se uskutečňuje v principu zkušenost. Uvádí jenom dvě fáze z toho obrovského proudu zkušeností. Následující zkušenost buď potvrzuje, nebo vyvrací tu předcházející.

Jiný hlas: *Und so weiter. Und das ist vielleicht ein Problem, nach dem auch hier gesucht wird.*

Jiný hlas: *Soweit diese Wahrnehmungen sich auf dasselbe beziehen, soweit also die Panoptikum-Dame, die ich in der zweiten Wahrnehmung als eine Puppe erkenne, von mir identisch gesetzt wird mit der lebhaften freundlichen Dame, die ich in der ersten Wahrnehmung zu sehen glaubte, soweit also diese Identifikation vollzogen wird, wird meine erste Wahrnehmung durch die zweite berichtigt.*

A pokud tedy může dojít k té identifikaci, k tomu stvrzení pomocí té následující zkušenosti, pak je potvrzena ta... Ovšem tady on uváděl tu loutku s tou dámou, takže tam to nejde. Chtěl tedy říct, že může být i opačný případ, že se to popře.

Auch die Identifikation ist also ein Problem. Auch diese steht nicht von vornherein fest.

Ta identifikace je problém, ta se neklade hned sama o sobě od počátku.

Es ist auch eine Möglichkeit, dass ich im Wahrnehmungsverlauf zum Schluss komme, dass meine zweite Wahrnehmung sich auf etwas ganz anderes bezieht als die erste.

Může dojít k tomu, že ten druhý vjem se vztahuje k úplně něčemu jinému než ten první.

Aber also diese Möglichkeit beiseite gelassen, soweit es sich also um zwei Wahrnehmungen von demselben Gegenstand handelt, berichtigt die zweite die erste. Und so weiter, ein Teilstück aus dem Prozess, ja?

Tuto možnost nechám stranou, ale pokud se tedy dva vjemy týkají téhož předmětu, tak buď ten druhý potvrzuje, nebo popírá. Je to výšeč z toho procesu.

Nehmen wir an, dass ein Gegner Husserls Theorie kommt und sagt: Nein, am Anfang sehe ich die Tasse, und die Vorderseite ist erst ein Produkt der Analyse. Also es ist eigentlich eine sekundäre Konstruktion.

Welche Gründe oder welche Argumente würde da Husserl benutzen? Doch im Sinne der Unterstreichung der Urwelt und der Konstruktion der Wissenschaft. Eigentlich die Vorderseite ist Konstruktion der Wissenschaft.

Otázka: Řekněme, že přijde protivník a řekl by: nikoliv, to, co nejdřív vidím, je šálek čaje, a přední strana je teprve výsledek analýzy. To jest, že je to konstrukce, sekundární konstrukce. Jaký argument by tady

použil Husserl? Ve smyslu podtržení té *Urwelt* a konstrukce vědy. Ta přední strana je vlastně konstrukce vědy.

Husserl würde darauf bestehen, dass wir strikt genommen nur die Vorderseite sehen. Er würde natürlich nicht das Recht bestreiten, den Rest der Tasse hinzuzudenken und das Ganze gleich als Tasse zu benennen. Aber wenn er diese Argumente, so wie wir sie jetzt besprechen, ausführt, ist ihm wichtig der Unterschied zwischen dem, was als gegeben gelten kann, und dem, was als transzendent betrachtet wird.

Trval by na tom, že striktně vzato vidíme pouze přední stěnu. A nepopřel by ovšem právo domyslet si ty ostatní stěny a hned nazvat ten šálek šálkem. Ale v tomto případě je pro něj důležité to, co je evidentně dáno, a to, co je *transcendentní* vůči tomu evidentně danému.

Und hier ist es vielleicht nützlich, dass ich dann doch einige der Komplikationen vorführe, auf die ich eben anspielte. Es ist wichtig uns zu vergegenwärtigen, dass wenn wir immer diese Tasse als Beispiel nehmen, wir uns vergegenwärtigen, dass Husserl dann nicht von der äußeren Wahrnehmung redet, also nicht von der Wahrnehmung dieser Tasse...

A teď je snad užitečné předvést některé komplikace, které jsou s tím spojeny. Když si to ujasníme na tom příkladu toho šálku, tak je třeba si uvědomit, že *Husserl* nemluví o tom vnějším vnímání, tedy ne o vnímání tohoto šálku.

...sondern er redet immer von unserer Wahrnehmung, also von der Ich-Wahrnehmung, von der Wahrnehmung der äußeren Wahrnehmung der Tasse. Er hat es also über Bewusstseinslebnisse und nicht über Dinge zunächst. Er redet von Phänomenen, nicht von Sachen. Das ist wichtig zu wissen. Mluví vlastně o tom vnímání toho vnějšího vjemu šálku, o našem vnímání šálku. Dochází k tomu přes vědomí, a ne přes věc. Mluví o fenoménech, a ne o věcech. To je důležité vědět.

Und dann das zweite, zweite Komplikation, ich sagte soeben ziemlich plump, wenn ich diese Tasse von verschiedenen Seiten betrachte. Da habe ich also ein leibhaftiges Ich, ein real existierendes Ich, nämlich mein Ich, eingeführt. Genauer betrachtet fällt aber dieses reale Ich der Reduktion anheim, wie wir gesehen haben. Ich darf meine eigene Existenz nicht zur Voraussetzung des Erlebnisses dieser Tasse machen.

Druhá komplikace. Jak jsem uvedl, když ho pozoruju z různých stran, tak jsem tu uvedl existující tělesné já. Ale to reálné, to skutečné já propadá při té redukci, to mizí. Já přece nemohu svou vlastní existenci učinit předpokladem toho zážitku vnímání toho šálku.

Und natürlich auch nicht eure Existenz. Gut, das sind so ein paar Komplikationen, die man sich vergegenwärtigen muss, wenn man einsehen will, wovon und wie Husserl eigentlich denkt.

A samozřejmě ani vaši existenci. To jsou takové komplikace, které si musíme uvědomit, abychom nahlédli, o čem a jak o tom hovoří. Tyto komplikace musíme uvažovat.

Seite 55 und Folgendes in meiner Ausgabe: In der vierten Vorlesung findet eine Ausweitung der Forschungssphäre statt mit dem intentional immanenten.

Stránka 55 v mém vydání. Ve čtvrté přednášce se ta zkoumaná sféra rozšiřuje na to *intencionálně imanentní*.

Jiný hlas: *Und wichtig ist hier also zu sehen, dass dieses intentional immanente von dem reell immanenten unterschieden wird,*

Jiný hlas: je rozlišováno mezi *intencionálně imanentním* a *reálně imanentním*

Jiný hlas: *und den neuen Immanenzbegriff Husserls ausmacht.*

Jiný hlas: a to vlastně charakterizuje ten nový pojem *imanence*.

Jiný hlas: *Immanent und in dem Sinne gegeben ist nicht nur das reelle, was im Bewusstsein ist, sondern was intentional vermeint wird. Das ist immanent, das ist in dem Sinne auch gegeben, das gehört zur phänomenologischen Sphäre.*

Jiný hlas: *Immanentní* není jenom pouze to *reálně* dané ve vědomí, nýbrž to, co je *intencionálně* míněno. To je *imanentní*, to je v tom smyslu také dáno, to patří k *fenomenologické* sféře.

Jiný hlas: *Nun der erste Absatz von Seite 55 ist Wiederholung, können wir übergehen. Dann aber der zweite Absatz. Da ist von diesem intentional immanenten Rede und nun bitte ich Zeile 24 genau zu lesen. Nein, schon etwas eher, Zeile 16.*

Jiný hlas: *Řádka 16 z druhého odstavce na stránce 55.*

Jiný hlas: *Das sich auf Gegenständlichkeit beziehen gehört ihnen, also den Erlebnissen, zu. Das haben wir schon gehört in der dritten Vorlesung.*

Jiný hlas: *že totiž k tomu, k těm prožitkům nebo k tomu čistému fenoménu už je dáno, s ním je spojeno vztahování na předmětnost. To už jsme slyšeli ve třetí přednášce.*

Jiný hlas: *Wenn auch die Gegenständlichkeit selbst ihnen nicht zugehört.*

Jiný hlas: *i když jim ta předmětnost k nim nepatří.*

Jiný hlas: *Hier ist die Formulierung noch etwas schärfer, also das Beziehen auf Gegenständlichkeit gehört zu den Erlebnissen, aber die Gegenständlichkeit selbst gehört nicht dazu.*

Jiný hlas: *vztahování na předmětnost k nim patří, ale ty předmětnosti samotné a předmětnost samotná nikoliv.*

Jiný hlas: *Aber, und nun geht er weiter und macht noch mehr Konzessionen sozusagen.*

Jiný hlas: *a dále dělá Husserl koncese*

Jiný hlas: *Und nun sagt er im folgenden Satz: Und das Gegenständliche kann...*